

1931. aasta
Põhikooli

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Klassiõõitlus

Nõ 131-132

Mai - Juun

1931

MANILSKI D. S.

SISUKORD:

	Lhk
Kominterni tälesaatekomitee XI täiskogu otsuste kokkuvõte	1
Hulkadesse	8
Lapua „Inkeri itke“	16
Hispaania sündmuste puhul	22
Lenina õpetus proletaarsest revolutsioonist	32
Märts. — Walge Eesti elupäewadest	41

Kominterni täidesaatekomitee XI täiskogu otsuste kokkuwõte

Kominterni täidesaatekomitee XI täiskogu otsustel on määratu tähtsus rahwuswahelise rewolutsioonilise liikumise arendamiseks.

Wiimase aasta wältel sündis ajalooline murrang. Nõukogude Liit astus sotsialistlisesse ajajärku ja lõpetab wõidurikkalt sotsialistlike majanduse alusmüüri ehitamist. Kapitalistline ilm elab läbi oma sügawusest ennenägematut tööstuse ja põllumajanduse kriisi, mis kõik maad ja kõik tähtsamad tööstuseharud oma alla haarab. Arenedes kapitalistlike süsteemi üldise kriisi alusel, ajas praegune majandusline kriis tööstuses ja põllumajanduses terawamaks ja süwendas üldist kapitalismi kriisi, ennenägematus ulatuses terawaks muutes kõiki kapitalistlike süsteemi wastuolusid.

Kapitalismi stabiliseerumisele läheneb lõpp.

Enneolemata terawusega on nähtawale tulnud kahe süsteemi: **ülesehitatawa sotsialismi** süsteemi ja **mädanewa kapitalismi** süsteemi wastuolud mõjutawad rewolutsioonilise liikumise tõusu ja panewad töötawad hulkad waliku ette — **kas kodanluse wõi proletariaadi diktatuur?**

Nendes tingimistes kokkuastunud Kominterni täiskogu tegutses, peasjalikult, kahe küsimusega: esiteks, rahwuswahelise seisukorra hindamisega, hulkade rewolutsioonilise tõusu arenemisega ja mitmelgi maal rewolutsioonilise kriisi eeltingimiste kaswuga, ning, teiseks, Kommunistlike Internatsionaali sektsioonide mahajääwusest ülesaamisega hulkade mobiliseerimis- ja organiseerimistööd rewolutsiooniliste ülesannete kaswamisel.

Täiskogu kõigi hinnangute aluseks oli see tõsiasi, et ühenduses tööliklassi elatistasapinna järsu alanemisega, tööpuuduse kohutawa kaswamisega, linna wäikekodanluse ja ametnikkude laastamisega, talurahwa hulgalise paljaksrööwimisega, asumaade äärmise waeseksjäämisega ja Nõukogude Liidu rewolutsioonilise osa suurenemisega kaswab rewolutsioonilise liikumise tõus. Täiskogu hinnangute aluseks oli samuti ka see tõsiasi, et rewolutsiooniline tõus juba mitmelgi maal, eriti terawa majanduskriisi tagajärjel, mis kapitalismi üldkriisi tingimiste iseäraldustest neil maadel oleneb, rewolutsioonilise kriisi eeltingimiste walmimisele wiib.

Konstateerides kõigi kapitalismi wastuolude suurenewat terawnemist, kaswawat klassiwõitluse terawnemist kogu ilmas, rewolutsioonilise tõusu kaswamist, mis waatamata ebauhtlasele arenemisele üksikutel maadel,

üldist iseloomu kannab, märkis XI täiskogu ära need sõlmevõitlused ilma-revolutsioonilises liikumises, kus klassivõitlus juba on terawama kuju võtnud ja kus revolutsioonilise kriisi eeltingimiste kaswu väljawaated juba nähtawad on. Ühtlasi wõis pleenum märkida seda väga tähtsat asjaolu, et revolutsiooniline kriis tungib peale kapitalistilisele ilmale kahel sihil. Otsustawatel asumaadel idas (Hiina, India, Hindo-Hiina) kasvab ja süweneb revolutsiooniline kriis; Euroopa kapitalistilistel maadel (Saksamaa, Poola, Hispaania) kasvawad revolutsioonilise kriisi eeltingimised, mis ühendust loowad väga soodsa väljawaate jõudsate revolutsiooniliste võitluste puhkemiseks wastawalt komparteide jõu kaswule.

Täiskogu konstateeris, et revolutsiooniline kriis, mis algul nähtawale tuli, kogu käesolewa ajajärgu keerulisest olukorrast edasi kasvab ja areneb.

Esiteks: revolutsiooniline kriis kasvab kapitalismi üldisest kriisist, s. o. sellest tõsiasjast, et on olemas Nõukogude Liit, et Versailles'i (Versajj) süsteem terve rea kapitalistlike riikide mädanewuse ja lõpuliiku mädanemise eeltingimised löi, et ilmamajanduse keskpunktid teisele poole ookeani on nihkunud; et dominioonid püüawad Inglismaast eralduda, et määratu asumaade-ilm on kistud liikumisesse.

Teiseks, revolutsioonilise kriisi ollused kasvawad praegusest majanduslisest kriisist, mis enesega kaasa toob miljoneid töötatöölisi, peale tungi tööliklassile, klassivõitluse terawnemise, samuti ka erilise wastuolude terawnemise imperialistlike maade wahel.

Kolmandaks, revolutsiooniline kriis areneb hulkade revolutsioonilise tõusu alusel ning ei ole mingisuguse Hiina müüriiga lahutatud revolutsioonilisest olukorrast, waid läheb „tähepnanematalt“ üle wiimasesse, kui oma kõrgemasse astmesse.

Neljandaks, olewates revolutsioonilise kriisi eeltingimistes on juba olemas kõik revolutsioonilise olukorra peaelemendid, ja revolutsioonilise olukorra tekkimine oleneb waid nende elementide kaswust.

Revolutsioonilise kriisi eeltingimiste sarnase analüüsiga andis täiskogu wastulöögi neile teooriatele ja tõekspidamistele, mis mõnes parteis enne täiskogu olid maad võtnud. Tuli ette, et mõned seltsimehed püüdisid revolutsioonilist ja poliitilist kriisi wastamisi seada, kusjuures poliitilist kriisi kui eelastet waadeldi, kus on olemas „walitsewate“ kihtide lagunemine, kui walitsewad klassid ei wõi elada wana wiisi ja peawad ümber korraldama, kuna aga „subjektiivne tegur“ ei ole weel küps, kui ei ole weel „ülesthõusu olukorda“. Seesugust „teooriat“ heaks kiita tähendaks makswaks tunnistada teooriat, mis õigustab komparteide mahajäämist, oportunistlist passiwsust ja mitte-midagi-tegemist. Sellepärast heitis täiskogu selle „teooria“ kõrwale. Tuli ette, et seltsimehed „teooriaid“ esitasid kapitalismi wäljapääsematust seisukorrast, kapitalismi iseenesest kokkuwarisemisest, sammudes siin sarnaste häda-marksistide jälgil, nagu Heinrich Grossman ja teised.

Anda „käiku“ sarnastele „teooriatele“ oleks tähendanud pääsepaiga soetamist samadele mitte-midagi-tegemise kangelastele, sest . . . kapitalism wariseb nii wõi teisiti warem wõi hiljem isegi kokku! Kommunistid wõiwad wälja minna ainult sellest seisukohast, et ükski kord ei lange,

kui teda ei kukutata, et absoluutseid väljapääsmatuse seisukordi walitsewate klasside jaoks ei ole, — sellepärast on proletariaadi tähtsamaks ja otsustawamaks ülesandeks oma jõudade mobiliseerimine ja organiseerimine komparteide juhatusel, et kapitalismile kriisist väljapääsemise tee kinni panna, kapitalistiline kord kukutada ja maksma panna proletariaadi diktatuur.

Täiskogu antud seadest järgneb ka see, et rewolutsiooniline kriis pole seotud mitte ainult kapitalismi kõikuma hakkamisega mõnel üksikult wõetud maal, waid on ühendatud kogu rahwuswahelise kapitalistilise süsteemi wankumisega, imperialismi sisemiste wastuolude määratu terawnemisega ja wastuolude kaswamisega Nõukogude Liidu ja kapitalistilise ilma wahel. Sellepärast ei seisa walmiwate rewolutsioonide ees nii asumaadel kui ka kapitalistlikes riikides mitte ainult sisemise waid ka rahwuswahelise iseloomuga raskused. Kui meil kõigil juba silmaga näha on need raskused, mis seisawad Hiina rewolutsiooni arenemise teel, siis ei tule unustada ka seda, et rewolutsioon mõnes suures Euroopa riigis äärmiselt terawaks ajab kõik wastolud Euroopas ja suurtele rahwuswahelistele kokkupõrgetele wiib. Kui sotsid selle eesmärgiga rahwuswahelistest hädaohtudest räägiwad, et wäita rewolutsiooni wõimatust (O. Bauer) ja õigustada oma äraandmist, siis seawad kommunistid, — seda küsimust keerulisest rahwuswahelisest seisukorrast väljainnes selgitades, milles eelseiswad proletaarsed rewolutsioonid sünniwad, — omale eesmärgiks juba nüüd töötawate hulkade mobiliseerimist alata walmiwate rewolutsioonide toetamiseks Hiinas, Indias, Saksamaal, Poolas ja rewolutsioonilise rahwuswahelise wõitluse-wäerinna ettewalmistamiseks.

Meie oleme ühine rahwuswaheline partei.

Poola ja Saksa, Hiina ja India rewolutsioon ei ole üksi nende maade töötawate hulkade asi, waid kogu ilma proletariaadi asi. Sellepärast peawad need maad, kus rewolutsioonilise kriisi eeltingimised järjekindlalt kaswawad, juba nüüd kogu ilma proletariaadi, kogu Kominterni tähelpanu keskkohaks tõusma. Seepärast ei wõi eesti rewolutsionäär mingil tingimisel üksikõikseks jääda Hiina, India rewolutsiooniliste hulkade wõitluse kohta, samuti kui ta ei wõi üksikõikne olla sotsialismi ehitamiseksäigu wastu Nõukogude Liidus ja Poola ning Saksamaa töötawate hulkade wõitluse wastu.

Kuid rewolutsioonilise kriisi eeltingimised kaswawad raskes klassi-wõitluses, walitsewate klasside meeletliku wastupaneku ärawõitmise teel rewolutsiooniliste hulkade poolt komparteide juhtimise all.

Klassi-wõitluse terawnemine majandusekriisi tagajärjel, kapitalismi kõigi wastuolude terawnemine, laiade hulkade rahulolematuse kaswamine, mis ühelt poolt wiib rewolutsioonilise tõusu kaswamisele ja imperialistilise süsteemi kõige nõrgemates lülides rewolutsioonilise kriisi eeltingimiste arenemisele, wiib, teiselt poolt, kodanluse diktatuuri täie aparadi ikka awalikumale tarwituselewõtmisele. Püüded, fashismi ja kodanlist demokraatiat wastamisi seada, fashismile kui kodanlise riigi uuele wormile waadata, nõudsid täiskogult fashismi puutuwate mõttewormelite selgitamist, et sarnaseid seadeid lõpulikult kõrwaldada. Küsimuse peale, mis on fashism, andis täiskogu lihtsa ja selge wastuse: see on kodan-

luse diktatuuri **alasti** worm, kus kõik kapitalistlike korra ja kogu kodanlike diktatuuri süsteemist lahutamatud töötawate hulkade allasurumise ja orjastamise meetodid, eriti terawaks on aetud. Selkombel on, wälja minnes sellest ühisest, mis on olemas kõigis kodanlike diktatuuri wormides, seletataw terve nähtuse ühiskogu, mis seotud on kodanliste ja sotsiaaldemokraatlike parteide fashiseerumisega ja fashismi pealetungimisega üldse. Siit selgub, et fashismi ei wõi kodanlike demokraatiaga wastamisi seada; fashism on kodanlike demokraatia järg ja ta arenemisaste erilistes ajaloolistes tingimustes. Tema sisu ei seisa ta wormide iseäraldustes, ega tema hulgalistes organisatsioonides, waid praeguseaja klassiriigi — **kodanlike diktatuuri** — alasti esinemises.

Fashism on kodanlike pealetungimise worm, kuid fashismi ei wõi waadelda kui **ainult** pealetungimist. Sarnane seade wiiks parempoolsusele. Tõepoolest wõtawadki selle seade kergesti omaks kõik parempoolsed ja trotskistlikud ollused, kes fashismi pealetungimise protsessis **ainult kapitalismi pealetungi** näewad. Samuti ei wõi fashismi waadelda kui **ainult** kapitalismi lagunemist, sest sarnane seade wiiks ultra-parempoolselile putschistlikele järeldustele. Iseloomustaw on fashismis nimelt see, et ta, olles ise kodanlike reaktsiooni vorm kapitalismi üldise kriisi ajajärgul ja nähtawale tulles kapitalistlike süsteemi nõrgemates lülides terrori ja rewolutsiooniliste organisatsioonide rüüstamise teel kapitalismi lagunemise ollustest wõitu püüab saada.

Iseloomustaw on fashismis nimelt see, et ta riigi wägiwallaaparaadi algawa lagunemise tingimustes wõi lagunemise eelõhtal püüab kriisi läbi ärkwele kutsutud ja senini poliitikast eemalejäänud jõude leida rewolutsioonilise liikumise mahasurumiseks ja kriisist ülepääsemiseks, lawastades hulkade toetust kodanlikele wägiwallapoliitikale. Ta püüab kapitalismi lagunemise ollusi ära kasutada just selle lagunemise ärahoidmiseks.

Sellega on seletataw see, et „fashism ja sotsiaaldemokraatia pole mitte üksteise wastandid, waid kaksikud“ (Stalin), sest mitte fashism ja sotsiaaldemokraatia ei wõitle omawahel, waid fashismil ja sotsiaaldemokraatial on üks ja sama eesmärk: kodanlike klassi wõimuloleku kindlustamine ja kriisist wäljapääsu leidmine. Fashism, kui kodanlike wõitluseorganisatsioon, ei saawuta otsustawat edu ei wõitluses ega ka riigi juhtimises ilma sotsiaaldemokraatia otsustawa toetuseta. Sotsid on kodanlike sotsiaalne tugi. Kuid ka sotsiaaldemokraatia ei saawuta otsustawat edu ei wõitluses ega riigi juhtimises ilma fashismi otsustawa toetuseta.

Sotsiaaldemokraatide poolt tarwitusele wõetud „wähema pahe“ walimise taktika on fashismi kindlustamise ja tööliste demobiliseerimise taktika, sest sellega, et nad fashismi ja kodanlike demokraatiat sõnades wastamisi seawad, peidawad ja warjawad nad blokki sotsiaaldemokraatia ja fashismi wahel. Ei saa tagajärjerikkalt wõidelda ei sotsiaaldemokraatia ega fashismi wastu, kui seda blokki ei häwitata ega paljastata, kui seda „teooriat“ ei häwitata, mis alasti ja maskeeritud kodanlike diktatuuri worme — fashismi ja kodanlike „demokraatiat“ — wastamisi seab. On selge, et peawaenlaseks on kodanlike diktatuur. Temaga wõitlemiseks peab proletariaat kõik jõud wälja panema. Fashismi ei saa purustada ilma kogu kodanlike diktatuuri wastu wõitlemiseta. Ainult sarnase wõit-

luse teel võib kodanlust sundida oma terroristlist pealetungi seisma panna ja rewolutsiooniliste organisatsioonide rüüstamist takistada. Kuid ühes sellega on selge, et kodanlus ei püsiks võimul ilma sotsiaaldemokraatia toetuseta. Järelikult on kodanluse kukutamiseks ja fashismi ärahoidmiseks tarvis hävitada sotsiaaldemokraatia mõju hulkadele, kiskuda ära kodanluselt ta sotsiaalne tugi. Sotsiaaldemokraatia purustamine praegustes üldpoliitilistes tingimustes, vähemalt kõigil tööstusemaadel, tähendaks kodanlise klassi võimuloleku kriisi, tähendaks rewolutsioonilise kriisi kätte jõudmist. Seesuguseks purustamiseks walmiwad praegu kõige soodsamad tingimused. Nii mitmelgi maal väheneb ühenduses kriisiga kodanlusel võimalus töölisaristokraatiat ära osta, vähenevad võimalused töölisaristokraatiale linnakultuuri ja väikekodanliste mõnude kasutamist kindlustada, mis töölisaristokraatia hulgalise ülesostmise põhiwormiks on.

Kuid sarnane sotside purustamine ei tule iseenesest, ta võib sündida ainult sotsiaaldemokraatia otsustawa paljastamise teel, mida kommunistid peawad tegema.

* * *

Rewolutsioonilise kriisi eeltingimuste kasvuga Saksamaal ja Poolas ning rewolutsioonilise kriisi süwenemisega Hiinas, Indias ja Indo-Hiinas loodud soodsad tingimused suudab proletariaat edukalt ära kasutada ainult siis, kui komparteid, kõige energilisemalt töötades, wõidawad mahajäämise hulkade rewolutsioonilisest tõusust. Sellepärast seadis Kominterni Täidesaatekomitee XI pleenum kõigi sektsioonide ette kui tähtsama taktilis-organisatsioonilise ülesande — **komparteid mahajäämine hulkade rewolutsioonilisest tõusust likwideerida**. Tõsi, terwe rida komparteisid on wiimastel kuudel teinud tuntawaid edusamme. Komintern wõib uhke olla kahe ilmatähtsa wõidu üle: esiteks — nõukogude ja tugewa punawäe loomine Hiinas, teiseks — saksa kompartei suur wõit hulkade mobiliseerimises kodanluse fashistilise pealetungi tagasilöömiseks. Tõsi, et meie aktiivaküljel on streigiwõtluse ja töötatööliste liikumise, terawnemine rewolutsioonilise liikumise kasv asumaadel, talurahwaliikumise tugewnemine Poolas, opositsioonilise käärimise tugewnemine sotsiaaldemokraatlistes parteides, linna väikekodanliste hulkade rahulolematuse tõus ja komparteid poliitilise ja organisatsioonilise mõju kasvamine Saksas, Poolas, Tschehho-Slowakkias. Kuid ühelgi neist maadest pole meie weel tööliklassi otsustawat enamust wõitnud, kuigi me Saksamaal juba paljudes raionides arwulise enamuse wõitmisele ligineme. Ühenduses rewolutsioonilise kriisi eeltingimuste kasvamisega Poolas peame alla kriipsutama ka Poola kompartei tuntawat mahajäämist hulkade rewolutsioonilisest tõusust ja rasketest ülesannetest, mis ühenduses proletaarse rewolutsiooni ettewalmistusega Poola partei ees seisawad. Kuni kõige wiimase ajani oli eriti maha jäänud üldisest rewolutsioonilisest tõusust ka EKP. Waatamata mõningatele tähtsatele edusammudele partei töös Eestis jääb ka FKP tähtsamaks küsimuseks mahajäämisest ülesaamine ja hulkade wõtluse korraldamine. Praegu meie kui ka teiste komparteid ees seisew peaülesanne on **töölisteklassi enamuse**

wõitmine ja töölisteklassi ettevalmistamine otsustawateks wõitlusteks proletariaadi diktatuuri eest. Selle ülesande täitmiseks on pahempoolsete ametiühisuste kõwendamine, klassiwõitluse iseseiswa juhtimise arendamine ja hulkade mobiliseerimine wõitluseks igapäewaste nõudmiste alusel hädawajalik. Wõitlus töölisteklassi enamuse eest ei nõua mingisugust erilist tööwormi, sellele ülesandele peawad wastama kõik partei tööwormid ja meetodid partei poliitika kõikidel aladel.

Kuid kommunistlised parteid ei wõi üksnes töölisteklassi enamuse wõitmise küsimuse ülesseadmiselega piirduda. Kui me küsimuse otsustawate rewolutsiooniliste wõitluste ligidusest tõsiselt üles seame, siis peame erilise tähtsusega küsimuse liitlaste wõitmise eelseiswateks rewolutsioonilisteks wõitlusteks esimeses järjekorras päewakorda panema.

Wõidurikas proletaarne rewolutsioon on isegi sarnasel tööstusemaal, nagu Saksamaa, wõimatu ilma poolproletaarsete hulkade proletariaadi poole wõitmiseta. Wõimule sammuw partei peab oma liitlasi tundma, peab oskama neid mobiliseerida, oskama ära kiskuda kodanluselt ta tagawarajõud, peab tundma õppima kogu klassijõudede wahekordamaal, ilma milleta ei tohi astuda otsustawasse wõitlusesse.

„Kui me räägime hulkade praktilisest tegutsemisest — kui nii on lubataw väljendada — miljoniliste armeede paigutamisest, käesolewa ühiskonna kõigi klassijõudude paigutamise wiimaseks otsustawaks wõitluseks, siis ei tule eneselt küsida mitte ainult seda, kas me oleme wõitnud rewolutsioonilise klassi eelwäe, waid ka weel seda, kas on kõikide klasside ajalooliselt tegutsewad jõud, tingimata ilma erandita kõikide klasside jõud sarnasel kombel paigutatud, et wiimane lahing oleks täiesti walminud.“

(Lenin, „Pahemluse lastehaigus...“).

Sellepärast on maal töötamise ja keh Wade talurahwahulkade oma poole wõitmise probleemil määratusuur tähtsus. Kuid proletariaat ei tohi halwaks pidada ka teiste rõhutud ja kriisi all kannatawate kihtide küsimuse käsitamist (ametnikud, wäikekodanlus), keda proletariaat oma poole wõita wõib ja kes kriisi tingimustes proletariaadis enese wabastajat näeb. Mida selgemalt proletariaatn eis tingimustes suudab alla kriipsutada, et ta rewolutsioonilises wõitluses mitte üksnes enese wabastamise küsimust ei lahenda, waid kõigi rõhutute ja kurnatute wabanemise wõitluse kandjana esineb, seda enam on kindlustatud ta wõit. Sellepärast kiitis täiskogu heaks saksa kompartei poolt ülesseatud rahwa rewolutsiooni hüüdsõna, mis sama mõistet sisaldab, kui proletaarne rewolutsioon, ja millise hüüdsõna all partei peab laie töötawaid hulki organiseerima wõitluseks kodanluse diktatuuri vastu proletariaadi diktatuuri eest.

Sotsiaaldemokraadid, parempoolsed ülejoosikud ja trotskistid kõnlewad proletariaadi wõitlusewõime wähenemisest kriisi tagajärjel. Sellega püüawad nad õigustada oma „täielise taganemise“ ja äraandmise taktikat. Kuid kogu asjakäik ei näita mitte proletariaadi jõu wähenemist waid ta kaswamist. Meie ei asu kaugeitki weel üldise pealetungimise seisukohtadele. Weel wäga paljud klassiwõitlused kannawad kaitse iseloomu. Kuid praegustes konkreetses tingimustes, meie üldwäljawaadete seisukohalt,

omawad need kaitsewõitlused proletariaadi suurde ajaloolisesse pealetungi ajajärku kuuluwuse tähenduse.

Kas kodanluse wõi proletariaadi diktatuur? — see on praegu meie wõitluse pea- ja otsustaw küsimus.

Kodanluse diktatuur ja proletariaadi diktatuur, kapitalistline ilm ja Nõukogude Liit, kaks ilmasüsteemi seisawad praegu üksteise wastas. Wastandlus nende wahel muutub ikka suuremaks. Wastuolud nende wahel terawnewad. Mingisuguste abinõudega ei saa wähendada seda tõsiasja, et Nõukogude Liit on astunud sotsialistlisse ajajärku ja lõpetab sotsialistlise majanduse alusmüüri ehitamist. Mingisuguste abinõudega ei saa peita seda asjaolu, et üleilmne majandusekriis, mis halwab terwet ilma, Liidu piiridel peatama on jäänud, nagu nõiawael... Ei sa peita töötawate hulkade eest sedagi, et Nõukogude Liit elab ennenägematus tõusuhoos samal ajal kui kapitalistline ilm ägab kriisikrampides, samal ajal kui töötawad hulgad kapitalistlistel maadel ikka enam ja enam kaotawad wõimaluse inimwääriliseks elamiseks. Sotsiaaldemokraatia teooriad organiseeritud kapitalismist on elu ise puruks lõõnud. Sest pole kaua tagasi, kui sotsiaaldemokraatlikud teoreetikud tõendasid, et „organiseeritud kapitalism tegelikus elus tähendab kapitalistlise wabawõistluse põhimõtte asendamist sotsialistlise plaanilise walmistuse põhimõttega“ (Hilferding) et „tõusud ja kriisimõõnad, millest kirjutasid Marx ja Engels, kuuluwad kapitalismi warasesse ajajärku“ (Naftali), et „osutub wõimalikuks plaanilise alge läbiwiimine ilmamajanduses“ (Leichter), nüüd aga kinnitawad need teoreetikud juba, et „liikumine areneb ka edaspidi tsükliliselt“ (Naftali), et „kapitalism osutus wõimetuks isegi oma kõige uuemal kujul... Ka organiseeritud kapitalism ei olnud suuteline ära hoidma kapitalistlikele korrale omaseid kriise“ („Arbeiterzeitung“). Sest pole kaua tagasi, kui sotsiaaldemokraatlikud teoreetikud tõendasid, et nemad maailma „demokraatia“ kaudu sotsialismile wiiwad, ilma wapustusteta, ilma ohwriteta, ilma rewolutsioonita; nüüd on nad sunnitud tunnistama faschismi olemasolu Poolas, Austrias, Soomes, reaktsiooni pealetungi... terwes Euroopas. See täieline pankrott sotsiaaldemokraatide „teooriates“, nagu wõiks ühiskond rahulikul teel sotsialismi kaswada, awab tuhandete tööliste silmad. näitab, et ainuke wäljapääs wiletsusest ja puudusest on **enamlaste tee**, on Nõukogude Liidu tee.

Täiskogu juhtis töölistehulkade peatähelpanu selle kahe süsteemi wastandlusele ja seadis tähtsama ülesandena Kominterni kõigi sektsioonide ette — **kõige laiemates hulkades propageerida kriisist wäljapääsu rewolutsioonilisel teel**, wõideldes proletariaadi diktatuuri eest — Nõukogude korra eest, sotsialismi eest. Ühtlasi seab pleenum iga oma sektsiooni ette ülesande paljastada sõjalisi ettewalmistusi Nõukogude Liidu wastu ja kaitsta **kõigi abinõudega esimest sotsialistlist maad, kõikide töötawate isamaad, Nõukogude Liitu, imperialistide sõjalise interwentsiooni wastu.**

Need ülesanded, mis wälja kaswawad praegusest objektiivsest olukorrast, märgiwad põhiwäljawaated edaspidises rahwuswahelises arenemises, mis paljudel maadel nähtawasti juba lähemas tulewikus suurtele, otsustawatele wõitlustele wiib.

Hulkadesse!

EKP Keskkomitee pleenumi tagajärgedest

Mõne aja eest ärapeetud Eestimaa kommunistilise partei Keskkomitee täiskogukoosoleku tähelepanu keskkohas seisis küsimus töörahwa hulka de wõitluse korraldamisest kodanluse pealetungi wastu. Ajajärgul, kus kodanlus kaswawa kriisi tagajärjel ikka terawamaid abinõusid töörahwa wastu tarwitusele wõtab ja kus wastuolude terawnemise tagajärjel töölisteklassi wõitlus ikka laiemalt maad wõtab, on töörahwa wõitlusriidade korraldamine kommunistilisele parteile tähtsamaks ülesandeks.

Aja jooksul, mis EKP Keskkomitee täiskogu koosolekust 1930. a aprillis möödunud, on maailmamajanduse kriis tuntawalt süwenenud. Rida uusi maid on kriisi põõrisesse kistud. Kriis mõllab kõigi kapitalistlike riikide majanduses, kutsudes esile määratud tööstuse kokkutõmbamist ja töötute armee hiigla suurt kaswu. Ennustused „organiseeritud“ kapitalismist ja „kriiside kõrwaldamisest organiseeritud kapitalismi kaudu“ osutusid seebimullideks, mis lõhkesid esimesel kriisituule puhangul. Seda on sunnitud tunnistama ka sotslised „organiseeritud kapitalismi“ isad. Kuid nad püüawad troosti leida selles, et kapitalism olla weel küllalt tugew edasi elamiseks, et „arenemine läheb ka edaspidi tõusu ja mõõnaga“. Et sarnane seisukoht teadlik kapitalismi toetamine, kodanluse toetamine kriisi raskuste wastu wõitlemisel on, see selgub juba kõige pealiskaudsemalgi rahwuswahelise olukorra analüseerimisel.

Majandusekriis kapitalistlikes riikides ei awalda mingisuguseid kaanemise tundemärke, waid wastupidi: kõik andmed räägiwad sellest, et käesolew kõige kestwam ja laiaulatuslisem majandusekriis kaugeltki weel oma haripunktile pole jõudnud. Majandusekriisi süwenemine kestab. Kuid juba käesolewal ajajärgul on majandusekriis kapitalismi üldkriisi tagapõhjal kõige tuntawamaid kapitalistlike korra hukkamise tundemärke esile kutsunud. Sarnasteks märkideks on kaswaw ja süwenew rewolutsiooniline kriis tähtsamatel asumaadel ja poolasumaadel — Hiinas, Indias ja Indo-Hiinas, ning rewolutsioonilise kriisi eeltingimuste walmimine Euroopa mitmes kapitalistlikes riigis — Saksas, Poolas ja Hispaanias, kui ka rewolutsioonilise laine tõus teistel kapitalistlistel maadel. Majandusekriisi süwenemise tagajärjel jõuab kapitalismi ajutine stabilisatsioon lõpule. Stabilisatsiooni ajajärgu asemele on asumamas uus, kõige sügawamate rewolutsiooniliste wapustuste ajajärk.

Sarnane rahwuswahelise olukorra hinnang on aluseks Keskkomitee hinnangule olukorrast Eestis. Majandusekriis, awaldudes esimeses järjekorras turgude puudumises, töötute kokkutõmbamises ja tööpuuduse määratus kaswamises, kutsub esile kapitalistlike wastuolude terawnemise, wõitluse terawnemise ja sõjahädaohu ääretu kaswu, püüded kriisi ras-

küestest töörahwa arwel üle saada ja Nõukogude Liidu turgusid kapitalismile awada ning ühtlasi ka sotsialismi häwitada.

Kõik need rahwuswahelise olukorra momendid mõjutawad ka Eesti majandulist ja poliitilist olukorda. Imperialistlistest suurriikidest äraripuwa Eesti majanduses awaldub kriis end iseäranis terawalt. Kogu „iseiseiswa“ Eesti arenemiseajalugu on paremaks näiteks kapitalismi üldkriisi tagajärjel mädanewast kapitalistlisest korrast. Eesti on paremaks näiteks sellest, kuidas kapitalismi üldkriisi all arenew kapitalistline majandusekord tööstuse lagunemise ja majanduslise kiratsemise kaasa toob. Stabiilisatsiooni ajajärk Eestis oli selle tagajärjel eriti wõnkuw, eriliselts lühiajaline ja osaline. Kui peale 1923-24. aasta sügawat majandusekriisi mõned tähtsamad tööstuseharud nagu puutööstus, naha-, tsemendi-, põlewkiwi-tööstus jne tõusu näitasid, siis ei tõusnud sarnases kõige laialatuslisemas js Eestile suure tähtsusega tööstuseharus, kui tekstiiltööstus, tööstuse toodang ka parematel stabilisatsiooni aastatel 1924. a. kriisieelsete aastate toodangu tasapinnani. Alates aga 1929. aastast näeme järjekindlat kokkutõmbamist kogu tööstuses. Erandit ei kujuta endast ka „kuulus“ põlewkiwitööstus, kus eriti 1930. aastal õige tugew kokkutõmbamine aset leidis. Wiimase aasta kestel on majandusekriis Eestis tuntawalt süwenenud, nagu seda EKP Keskkomitee aprillikoosolek 1930. a. õieti ette nägi.

Läinud aasta jooksul on suurtööstuses üle 20 ettewõtte oma tegewuse täiesti lõpetanud ehk seda tuntawalt piiranud. 1930. aasta jooksul on ametlikkudegi andmete järele suurtööstuses üksi tööliste arw 2000 inimese wõrd langenud. Tööpuudus on tuntawalt kaswanud. Äriettewõtete pankrottide arw on tuntawalt suurenenud, muuseas on aasta wahetusel rida pankasid oma ukсед sulgunud. Protesteeritud wekslite arw ja rahasumma on kahe wiimase aasta wältel kahekordseks kaswanud ja ulatas 1930. a. 92.275 wekslini, kogusummas 19.852.000 krooni wääratuses. Nii wälis- kui ka sisekaubandus näitawad järjekindlat langust. Riigipanga kattetagawara on kahe aasta wältel 88 protsendi pealt 47,2 protsendi peale langenud. Riigiwõlad selle wastu on aga mõõdunud aastal kümne miljoni krooni wõrd kaswanud ja ulatasid 1930. aasta lõpul 126 miljoni kroonini, s. o. ligi 110 krooni riigiwõlga iga hinge kohta, olgu see laps wõi rauk.

Eriti terawa ja pikaldase iseloomu omandab majandusekriis Eestis agrarkriisi tagajärjel. Põllumajanduse saaduste hindade langemine, turgude puudumine (kartulatollid Soomes, wõitollid Saksamaal, suur tagurpidimine Eesti kahjuks Läti-Eesti kaubawahetuse arenemises jne) ning pangakapitali ja wahetalituste rööwpoliitika*) wiivad ikka suuremal ja

*) Missuguse alasti rööwimisega siin tegemist on, näitab järgmine asjaolu: Nõukogude Liit ostis tänawa Eestist suguemiseid, makstes kuni 110 senti eluskaalu kilost. Seakaswatajatele aga maksis hallparunite keskühisus, kes sead üles ostis, ainult 65—70 senti, wõttes seega wahetalitamise eest 40—45 s. kilolt, s. o. 60—70 % sellest, mis seakaswataja sai. Ka kõige rikkalkumate arwestuste juures oleks 8—10 senti kõik wahetalitamise kulud ülepea katnud. Seega „teenis“ hallparunilliste marodööride äri iga kilo pealt 30—35 „puhast“, mis 5000 emise pealt ä 100 kilo — 15—17,5 miljoni senti wälja teeb. Ja see rööwpoliitika on — harilik poliitika wahetalituses. Küsi siis, kust kriis tuleb...

suuremal hulgal talusid haamri alla. Ja seda vaatamata ennenägemata heale wiljasaagile läinud aastal ning üksikute põllusaaduste külwipinna suurenemisele. Talurahwas, eriti kesk- ja kehwikkihid satuwad ikka enam wõlausaldajate küssi. Põllumajanduse wõlakoormus kerkib enne-olemata kõrgusele. Tihti peale ei ulata kehw- ja kesktalurahwa sissetulekud isegi wõlaprotsentide katmiseks, mis 14—16 protsendini ulatawad. Maal areneb kiirelt pauperiseerumine, waeseksjäämine, paisates uusi sadasid kehw- ning kesktalupoegi töötute ridadesse. Ühel ajal sellega ostawad tõusikud, pangahärrad ja hallparunid pankrotti sattunud kohad näljapennide eest üles ja loowad sel kombel uusi „oma soost“ parunite mõise.

Mingisuguseid wäljawaateid kriisi kergendamiseks senini ei ole. Seda on sunnitud tunnistama isegi kodanluse oma majandusemehed. Hulkade waeseksjäämisega väheneb siseturu ostujõud ikka enam ja enam. Wälis- turgudele aga Eesti tööstus wälismaa kapitaliga wõistlema ei pääse — oma mahajäänud oleku, kapitali puuduse ning ilmamajanduse kriisi tagajärjel. Sellepärast pöörab Eesti kodanlus oma tähelpanu kriisist wäljapääsuteede otsimisele seespool. Tööerakonna Strandmanni walitsus ei kindlustanud kodanlusele küllalt järjekindlat majandusepoliitikat kriisist wäljapääsemi- seks. Sellepärast hihutati Standmanni walitsus minema, ning põllumeeste- kogude proowitud kontidemurdja Päts löi koos sotsidega, kui kodanluse tähtsama ühiskondlise toega, koalitsiooni walitsuse, mis wabariigi majand-ust kriisi ummikust peab aitama wälja wiia.

Milles see tee seisab? Oleks põhjalikult ekslik oletada, et kodanlus- ja sotsid majandusekriisist pääsemiseks ülesehitatawale sotsialismile Nõuk. Liidus orienteeruksid, ehk koguni Nõuk. Liiduga liituda püüaksid. Seda ei luba neile nende klassi põhihiwid. „Ainukest wäljapääsu kriisi ummikust näeb kodanlus kõige jõhkramas pealetungis tööliste klassile ning kogu töörahwale, palgatöölise ja külakehwikute elatismäära allasurumises ja kõige metsikumas kurnamises, faschistlise diktatuuri maksmapanemises, sõjalise interwentsiooni ettewalmistamises ja jätkuwas „wabariigi“ müümi- ses wäliskapitalile“ — kinnitab Keskkomitee resolutsioon olukorra kohta Eestis.

Kodanlus püüab kõik kriisi raskused töörahwa õlgadele weeretada. Tööpalkade kärpimine, tööpäewa pikendamine, elukalliduse tõstmine ja lai-ade hulkade olukorra halwendamine peab kodanlusele wõimaldama majand- use lagunemisest kriisi olukorras üle saada. Sotside kaasabil ongi juba kodanlus otsekohesele palkade alandamisele asunud. Pea kõikides tööstu- seharudes leiab aset tükitöö hindade allasurumine. Tähtsatel tööstusealadel laseb kodanlus tööd hädaabitööna teha, ning maksab selle eest harilikust ligi poole vähem palka. Nii näit. nõutakse raudteele hädaabitöödel tööta- watelt sama palju tööd 183 senti eest päewas, kui palju harilikult raudtee- tööline 280 sendise päewapalga eest teeb. Lumerookimisele palgati häda- abitöölisi 126 senti eest päewas, kuid tegelikult makseti 105 senti. Raudtee peatehastes alandati tükitöö hindu sotside ajalehe teatel 33 prots. wõrd. Tuntawalt alandati tükitöö hindu tekstiiltööstuses jne.

Ametliste tööbörside andmete järele oli minewal aastal töötuid üle 6.300 inimese. Kuid tuleb meeles pidada, et tööbörsidel tööpuuduse puhul

registreerimas käib waid tähtsusetu osa töötuiust. Põhimass töötatöölisi jääb tööbörsidele eemale, sest töö saamise lootust tööbörside kaudu pea minisugust ei ole, tööbörside uue seaduse järele ei registreerita kaugelki kõiki töötuid tööbörsil ja lõpuks puuduwad töötute registreerimise asutused täielikult külas. Üldiselt ulatab töötute arw Eestis ligi 70.000 inimeseni. Mingit riiklist ega kogukondlist toetust need nälgivate proletaarlaste hulgas ei saa. Mõned neist saadetakse hädaabitöödele. Kuid neid töid ei jätka kuigi paljudele ja teiseks pole aastate wiisi töötada olnud töölisel wastawaid riideid ning jalanõusid, et igapäew 8—16 kilomeetrit elukoha ja töökoha wahel maha käia.

Reaktsioonilise seaduseandlusega laotakse töörahwale weelgi rängemaid koormaid kaela. Üüriseaduse kaotamisega tõusid korteriüürid. Üüritõstmise eesotsas käib walitsus oma Pikalaenuwanga kaudu, kes Koplis (Tallinnas) umbes 5000 töölisele üüri 25—30 prots. wõrd tõstis. Majapere-mehed ei jää arusaadawalt walitsuse Pikalaenuwangast maha. Tollipoliitika ja hindade tõstmisega esimese tähtsusega tarbeainete peale pigistab kodanlus töörahwast wiimaseeni. Sotside kaasabil maksuma pandud nisutolli tagajärjeks oli nisuhinna tõstmine 15—25 prots. wõrd. Hallparunite huwides maksuma pandud terawilja „kaitse“ seadus peab neile wõimaldama kriisi raskustest pääseda ja töölise ning kehwiki kulul oma taskuid täita.

Käsikäes majanduslise pealetungiga töörahwale korraldab kodanlus ka poliitilist pealetungi. Töölisestelaste tagakiusamine, organisatsioonide sulgumine, ajalehtede ärakeelamine, kommunistilise partei tegelaste füüsiline häwitamine on selle werise terroristilise pealetungi sisuks. Kuid seniste „demokraatliste“ meetoditega ei suuda kodanlus kriisiummikust pääseda ega töörahwast küllaldaselt maha suruda. Et endale kriisist wäljapääsemist kindlustada, selleks walmistab kodanlus kõige agaramalt ette faschistilise diktatuuri maksuma-panekut, teostab riigiaparaadi faschiseerimist. Faschistilise diktatuuri kaudu, kodanluse wägiwallawalitsuse katmatul kujul, tahawad suurkodanlus ja hallparunid oma näljapealetungi töörahwale otsustawalt läbi wiia, töolisteklassilt wiimaseidki näilisi „õiguste“ jäänusi rööwida, tema wastupaneku kodanluse näljapealetungile weel werisemalt maha suruda ja seega omale sõja puhuks Nõukogude Liiduga seljatagust kindlustada. Faschistilise diktatuuri ettewalmistamine Eestis on otsustawasse ajajärku jõudnud. Pätsi-Piiskari walitsuse ülesandeks ja eesmärgiks on faschistilise diktatuuri ettewalmistamine ja riigiaparaadi faschiseerimise jätkamine.

Faschismi pealetungimisel on kahesugune tähendus. Ta on kodanluse diktatuuri jätkamine alasti, katmata meetoditega; kodanlise diktatuuri pealetungi jätkamine. Faschistiliste organisatsioonide ja faschistilise liikumise kaudu püüab kodanlus kriisist wäljapääsemisele masselist alust luua, laiu rahwähulke fasschistilise ja rahwuslise demagoogiaga kaasa tõmmata. Kuid ühtlasi on ta tunnismärgiks kodanluse jõuetusest harilikude „demokraatliste“ weristamismeetodite abil kapitalistilist majandust kriisiummikust wälja wiia, on tunnismärgiks kodanluse algawa lagunemise kohta. Ta näitab, et kodanlus oma wõimu kindlustamiseks tõuswa töolisteliikumise wastu on sunnitud uusi abinõusid tarwitusele wõtma.

Eesti faschismi programmis on esimeses järjekorras põhiseaduse muutmise küsimus — presidendi instituuudi sisseseadmine, walimisõiguse kärpi-

mine, riigikogu liikmete arvu vähendamine ja isikliste walimisringkondade asutamine. Need punktid seletust ei waja. Nende terawots on töörahwa wastu sihitud. Muud fashismi seaded käsitawad tööliste palkade alangamist, riiklist abi hallparunitele ja sõja ettewalmistamist Nõukogude Liidu wastu. Fashismi kandwate jõududena esinewad Eestis üle 30.000-meheline sõjariistus kaitseliit fashistliste kindralite juhatusel, wabadusesõjalaste liit ülemtimukate Sootsi, Põdra, Pitka ja t. juhatusel, põllumeestekogud ning Karksi ja Wiljandi „Kodukorraldajad“. Waatamata nende organisatsioonide mitmekesiduselet äidawad nad kõik ühise peremehe — finanskapitali-ülesandeid, tööd oma wahel kestwalt jaotades. „Wabadusesõjalaste liit“ esineb riigikogus ja ajakirjanduses „ultimaatumitega“ põhiseaduse muutmise asjus ja riigikogu komisjonis seletab ülemtimukas Soots, et kui riigikogu põhiseaduse muutmist kergemaks ei tee, siis „wabadusesõjalased“ selle oma jõul ette wõtawad. Karksi „Kodukorraldajad“ laotawad demagoogilisi hüüdsõnu, milles isegi pankade natsionaliseerimisest kõneldakse, väikekodanluse petmiseks. Kaitseliit ja põllumeestekogud keskendawad fashistlisi püüdeid ja teostawad tegelikult riigiaparadi fashiseerimist.

Kõik kodanlised parteid ja sotsid toetawad fashistlise diktatuuri maksmapanemist, silmakirjalikult warjates seda „demokraatliste“ sõnakõlkude suitsukattega. Eriti alatut osa mängiwad sealjuures sotsid, kes walitusest osa wõttes tegelikult fashistlise diktatuuri maksmapanemisest osa wõtawad. Ainukeseks fashismi wastaseks jõuks on Eestis töölisteklass ja kehwikute hulgal EKP juhtimisel. „**Kas kodanlusel korda läheb fashistlist diktatuuri maksuma panna, oleneb kõige suuremal määral sellest wastupanekust, mida EKP ja rewolutsioonilised töölistehulgal fashismi pealetungile üles näitawad**“ — ütles Keskkomitee täiskogu. Kui parteil korda ei lähe küllalt otsustawalt laiul töölistehulke fashismi wastu, kodanluse wägiwalla wastu wõitlusesse wiia, siis on fashistlise diktatuuri maksmapanemist ka praeguse Pätsi-Piiskari walituse läbi karta.

Fashiseerimist Eestis kiirustab lähenew interwentsioon Nõukogude Liidu wastu weel eriliselt. Kapitalismi kriisi raskusi suurendab kõige tuntawamal määral rahwuswahelise rewolutsiooni ja sotsialismi löökbrigaadi — Nõukogude Liidu — edu sotsialismi ehitamisel ja wiie-aasta plaani täitmisel nelja aastaga, tähtsatel aladel weelgi lühema ajaga. Sotsialismi edu — sotsialistilise majanduse alusmüüri lõpule ehitamine lähemal ajal — on juba õige tuntawat paremust N. Liidu töörahwale wõimaldanud. Tööpalk kaswab, tööpuudus on likwideeritud, tööpäew on lühendatud, hulkade olukord on tuntawalt tõusnud. Ikka suuremal hulgal kaswab kogu ilma töörahwa poolehoid. N. Liidule ja waenulikkus kapitalistilisele korrale. Hulgal seatakse otsustawa waliku ette: kas nälgida kapitalistilise diktatuuri all wõi parandada oma olukorda proletariaadi diktatuuri kaudu. See põhiwastuolu sunnib kapitaliste ikka tugewamini sõjaliseks kallaletungiks Nõuk. Liidule ette walmistama. Andmed, mis hiljutiste kahjurite protsesside ajal awalikuks tulid, räägiwad, sellest selget keelt.

Ka eesti kodanlus walmistab kõigest jõust kallaletungiks proletariaadi isamaale. Sõjawäe ümberkorraldamine, teenistuseaja lühendamine ühe aastani, noorsoo sõjaline ettewalmistamine, sõjaliste organisatsioonide kõwendamine — kõik on lülid selles ettewalmistamises. Balti riikide kindral-

staapide sagedased konverentsid, manööwrite korraldamine Nõuk. Liidu piiri ääres Soome ja Läti sõjawäeüksuste (lennumasinate jm) osawõtmisel jne rääg. wad selget keelt sellest, kelle wastu sõja ettewalmistus käib. Ameerika kodanluse eeskujul asus ka Eesti kodanluse sõjawäe tarwis warustuse ülesostmisele. Läänud aasta lõpul ja käesolewa aasta algul korraldas walitsus terawilja ülesostmist hallparunitelt. Sellel sammul on kahesu-gune tähendus. Ühelt poolt — hallparunitele laiade rahwahulkade kulul kriisi wastu waluraha maksta; teiselt poolt — sõjawäele terawilja tagawara sõja puhuks koguda. 26.000 tonnist terawiljast, mis walitsuse korraldusel, jatkab Eesti sõjawäele 4—5 kuuks.

Sarnases olukorras seadis Keskkomitee täiskogu täiesti õieti partei ette peaülesandena **tööraha hulke koguda wõitluseks kodanluse pealetungi wastu, wõitlust organiseerida fiaschistlise diktatuuri sisseseadmise ja Nõukogude Liidule sõjalise kallaletungimise hädaohu wastu.** Sellele peaülesandele alluwad kõik teised ülesanded, mida olukorra arene-mine Eestis partei ette seab.

Töölishulkade olukorra halwenemine kapitalismi pealetungi all, ko-hutaw tööpuudus, elukallidus, wiletsus ja nälg tõukawad tööraha hulgad ikka otsustawamale wõitlusele oma eluliste huwide eest. Klassiwõitlus kodanluse kurnamiskorra wastu wõtab ikka terawama kuju. Kodanluse sammud kriisist pääsemiseks ei suuda põhiwastuolusid lahendada waid suurendawad neid weelgi ja loowad sellega eeldusi klassiwõitluse kaswamiseks. Wiimasel ajal on erilist aktiivsust wõitluses oma nõudmiste eest üles näidanud töötatöölised. Tallinna, Narwa, Tartu töötute demonst-ratsioonid, töötute kongress Tallinnas, kust sotsid minema peksti jne, tun-nistab seda. Töötawate tööliste pahemale poole liikumine awalduub üksi-kute stüühiliste streikide näol — näit. hiljutine rätsepatöölise streik. Kogu töölishulkade wõitluse arenemine sünnib käesolewal ajajärgul tööraha ot-sekoheste huwide alusel. Esiplaanil on üksikud tähtsamad majanduslised nõudmised, mille eest töölisid kodanluse wastu wälja astuwad. Kõik aset-leidnud wõitlused annawad selget tunnistust **töölisteklassi rewolutsiooni-lise liikumise tõusust.**

Kuid selles olukorras oleks põhjani ekslik praegust astet tööliste wõit-luses wälja kuulutada „tõsiseks sammuks wõimuwõtmise teel, millele töö-listeklass on asunud“, nagu seda mõned paremalt poolt järsku „pahemale“ poole hüpanud oportunistid seletawad. Kui partei sarnase seisukoha oleks omaks wõtnud, siis oleks ta ennast kindlasti tööraha hulkadest eraldanud ning poleks suuteline praeguses olukorras töölisteklassi wõitlust kodanluse pealetungi wastu korraldama. Keskkomitee täiskogu kriipsutas alla: „Käes-olewal ajajärgul seisab partei peaülesanne selles, et **hulkasid wõitluseks osaliste nõudmiste eest** (palganõudmised, maksude wastu, tööpuuduse wastu jne) **koguda**, selles wõitluses laia **proletaarset ühist wäerinda** te-gelikult teostada, wõitlusele rewolutsioonilist sisu anda... ja wõitlust kõr-gemale astmele — **poliitilise wõitluse astmele tõsta.**“

Sarnane seade on täiesti õige, sest nagu ka Kominterni täidesaate-komitee XI pleenum näitas, on just wõitlus osaliste nõudmiste eest see aste, mille kaudu kommunistlisel parteil wõimalik on töölistehulke wõitlu-ssesse kapitalistlise korra wastu wiia ja nende wõitlust kogu kapitalistlise

wäewõimuwalitsuse wastu, proletariaadi diktatuuri eest wõitlemise astmele tõsta. Sellepärast on ka täiesti wastaw olukorrale Keskkomitee täiskogu otsus, milles kirjutatakse: „Otsustawalt tuleb parteil nende wastu wälja astuda, kes osaliste nõudmiste eest wõitluse tähtsust käesolewal silmapilgul allahindawad ja seda „mitte-rewolutsiooniliseks“ peawad — seega oma enda kartust ja oskamatust hulkades rewolutsiooniliselt töötada kõlawate lööklausete taha peidawad.“

Kuid ka parempoolse, oportunistlise seade wastu osaliste nõudmiste käsitamisel oli täiskogu sunnitud wälja astuma. „Mitte wähe otsustawusega tuleb parteil osaliste nõudmiste sotslise — oportunistlise — käsitamise wastu parteis ja töölisktelassi organisatsioonides wälja astuda“ ütles täiskogu. Wõitlus osaliste nõudmiste eest ei wõi piirduda ainult osaliste majandusliste ja poliitiliste nõudmistega, waid wõitluse korraldamine proletariaadi päewahuwide eest peab selleks lülilis olema, mis parteil wõimaldab hulke otsustawasse wõitlusesse kodanluse pealetungi ja kapitalistlise kurnamiskorra wastu wiia. „Partei peab laiadele töörahwahulkadele näitama, et nende olukorra parandamine ainult kõige järjekindlama klassi-wõitluse teel kodanluse wastu wõimalik on, ning et see tee **proletaarne kriisi lahendamise ning kodanlise kurnamiskorra kukutamise ja tööliste ja talupoegade walitsuse maksmapanemise tee on.**“ Kodanlisele kriisist pääsemisele seab kommunistline partei wastu töörahwa kriisist pääsemise tee. See tee seisab töörahwa wõitluses ta eluliste huwide eest, wõitluse arendamises kogu kurnamiskorra wastu, wõitluse arendamises sotsialistlise korra eest, kus töörahwa olukord paraneb, kus majandusline areng kriise ei tunne.

Siit järgneb, et tööliste wõitlus osaliste nõudmiste eest Eestis tihedalt seotud peab olema tööliste ja talurahwa olukorra selgitamisega Nõukogude Liidus. **Sest töörahwa tegelikud saawutused N. Liidus on kõige paremaks agitaatoriks proletaarse kriisist wäljapääsemise tee eest.**

Et töölisteklassi rewolutsioonilist wõitlust arendada, et soodsaid objektiivseid tingimusi ära kasutada töölisteklassi organiseerimiseks kapitalismi pealetungi wastu ja wõitluse laiendamiseks proletaarse wastupealetungi suunas, selleks on waja **kõige terawamat wõitlust sotside partei wastu korraldada.** Kodanluse pealetungimine töölisteklassile ning kogu töörahwale sünnib sotside otsekohesel kaasabil ja toetusel. On waja waid meelde tuletada, kas wõi niisugust tõsiisja, et kokkulepe maatöölise palkade allasurumise kohta põllumeeste-kogude ja sotside walitsuse sisseseadmise aluseks oli. Sotsid aitawad kodanlusel maksma panna faschistlist diktatuuri — selleks nende osawõtt Pätsi walitsusest ja kaastöö kaitseliidus. Nad on otsekohesteks nuhkide ässitajateks rewolutsiooniliste tööliste ja töölisteorganisatsioonide wastu. Oma äraandlikku nägu, oma sotsfaschistlist nägu warjawad sotsid lööklausetega tööliste huwidest ja „demokraatiast“. Eriti jõle on nende „pahempoolse“ tiwa osa, kes opositsiooni“ teeb walitsuses oleku wastu, kes „peenemat“, demagoogilisemat, äraandlikumat töölisteklassi weristamise ja petmise poliitikat ajab ja seda ka parteilt „nõuab“. Kuid tegelikult, kui tuleb tööliste **wastu** wälja astuda, siis on nii parem- kui „pahem“-poolsed sotsid ühises wäerinnas kapitalistlise korra kaitsel.

Kuid sotside mõju all on weel tuntawad tööliste hulgad — rida ametiühinguid ja töölisteorganisatsioonid, eriti maal. Parteil tuleb töölistehulkadele ära näidata, et sotsid üheski küsimuses töörahwa huwisid ei kaitse. Sotside osawõttu fashistliksest walitsusest tuleb parteil selleks ära kasutada, et sotsfashiste poliitiliselt paljastada ja hulkasid partei juhtimisel tööliste ja maakehwikute otsekoheste nõudmiste ümber koondada. Sotside wastu tuleb kõigis töölisteorganisatsioonides kõige wihasemat wõitlust korraldada.

Et sotside mõju likwideerida ja tööliste hulgalise liikumise etteotsa asuda, selleks on waja parteil põhisihtjooneks wõtta hüüdsõna: **hulkadesse!** Keskkomitee täiskogu töötas üksikasjaliselt wälja näpunäited tööliste ja maakehwikute hulgalise liikumise korraldamiseks. Esimeses järjekorras seisab siin küsimus tööliste palgawõitluse korraldamisest ja töötatööliste liikumise arendamisest. Tööliste mobiliseerimine palgakärpimise wastu, hulgaliste lahtilaskmiste wastu, paremate töö- ja palgaolude eest, 7-unnise tööpäewa eest on siin peamiseks nõudmisteks. Töötutele otsekoheste abi andmise nõudmine: maksuta korter, küte, soojad riided ja jalanõud, töötutele lastele maksuta söökine — nende nõudmiste alusel läheb parteil korda suuremaid töötute hulke wõitlusele wiia. Tööliste kinnitamise seaduse ümber wõib partei kogu töölisteklassi mobiliseerida ja selle wõitlust poliitiliseks wõitluseks muuta.

Maatööliste wõitluse korraldamiseks, kehwtalurahwa mobiliseerimiseks, linna pisikondluse kaasatõmbamiseks proletariaadi wõitlusele — töötas täiskogu juhtnõõrid wälja. Sellepärast on selle täiskogu otsused eriti tähtsad parteile ja kogu Eesti töölisteklassile. Nad näitawad teed, mida mööda töölisteklassil wõimalik on oma ridu korraldada wõitluseks kodanluse pealetungi wastu ja kapitalistlikest kurnamiskorrast pääsemiseks. Need otsused näitawad ka selgelt, kuidas proletariaadil wõimalik on omale wõitluses kodanlise korra wastu liitlasi soetada ja neid kodanluse wastu wiia. Sellepärast tuleb neid otsusi kõigil partei liikmetel eriti tundma õppida.

Ka partei sisemise elu alal on sellel täiskogul suur tähtsus. Aasta tagasi konstateeris keskkomitee täiskogu Kominterni resolutsiooni alusel organisatsioonilise ja poliitilise kriisi olemasolekut EKP ridades. Politbüroo juhtimisel ja Kominterni toetusel on parteil korda läinud parempoolset kallakut partei juhtiwatest asutustest kõrwaldada ja parteile õiget poliitilist liini anda. Keskkomitee mõistis hukka partei endise põrandaaluse büroo sekretäri oportunistlise liini, mis oportunistlise passiivsuse ja paendlikkuse jätkamises seisis. Keskkomitee mõistis hukka ka rea oportunistlisi seadeid, mida üksikud seltsimehed parteis maksma panna püüdsid ja tegi wastawad organisatsioonilised järeldused partei juhtimise ümberkorraldamise mõttes. Keskkomitee hoiatas ka „pahempoolse“ seade pooldajaid ning nõudis kõikidelt partei liigetelt Poliitbüroo liini ja töö otsustawat toetamist partei wõitluswõime tõstmisel ja wõitluses Kominterni õige rewolutsioonilise liini eest Eestis.

„Partei peab otsustawat wõitlust jätkama parempoolse kallaku, kui peahädaohu, sellega leppiwate meeleolude ning „pahempoolsete“ wääratuste wastu“ ütles Keskkomitee. „Keskkomitee teeb seltsimeestele, kes ka edaspidi parempoolse kallaku waateid kaitsma ehk jätkama peaksid,

tõsise hoiatuse ning kriipsutab alla, et parempoolse kallaku seisukohtade propageerimine Kominterni 10. pleenumi otsuste põhjal ühtekuuluv ei ole KP ridades wiibimisega“ — loeme Keskkomitee otsustes. Eriti on käesolewal silmapilgul tarwilik seda otsust alla kriipsutada, kus waatamata Keskkomitee selgetele otsustele mõned seltsimehed nende poolt tehtud oportunistlike wigade tunnistamisest waikides mööda hiilida püüawad ehk koguni mitmesuguste „seletustega“ nende wigade kaitsmisele asuwad.

Et partei ette seatud ülesandeid täies ulatuses läbi wiia, et hulkasid partei ümber koondada ja hulkades endise oportunistlike liini läbi kaotatud usaldust tagasi wõita, selleks on parteis kõige laiemat enamist enesekriitikat waja süwendada. Keskkomitee kriipsutas alla, et ainult kartmata enesearwustuse teel wõimalik on puudusi partei töös paljastada ja kõrwaldada ning partei liikmeid aktiivsele tööle tõmmata. Igat sammu ühiselt läbi wiies, puudusi seltsimeheliikult awalikuks tehes ning kartmatult arwustades, et edaspidises töös neid mitte enam korrata — selles seisab partei wõidu pant, selles seisab kindlustus, et partei lõpuliikult sellest kriisist üle saab, mis oportunistide tegewuse tagajärjel parteis maad wõttis.

Kriisist ülesaamises on parteil juba nähtawaid tagajärgi olemas. Kuid wiimased sündmused — näit. 1. mai meelegaawaldus jne — räägiwad selget keelt sellest, et partei weel küllalt tugewasti seotud pole töörahwa hulkadega, et partei organisatsioon weelgi wäga nõrk on. Täiskogu otsused näitawad parteile tee organisatsioonilise kriisi kõrwaldamiseks ja hulkade wõitmiseks. Selleks tulewad kõik partei organisatsioonid ja parteiliikmed mobiliseerida. Üles wõitluseks hulkade wõitmisele — proletariaadi diktatuuri eest!

Lapua „Inkeri itke“*)

Nõukogudewastase sõja ettewalmistamiseks ning selleks soodsa meelega loomiseks wäikekodanlikes ja mahajäänumates tööliste hulkades on imperialistid igasuguseid wõtteid tarwitunud. „Usu tagakiusamine“, „talurahwa kallal tarwitataw terror“, „dumping“, „sunduslik itöö“, — need on ratsahobused, keda imperialistid oma sõjasõidul üksteise järel on wahtetanud. Ja mida terawamaks muutub kapitalistiline majandusekriis, mida kõrgemale tõuseb selle kriisi hoopide all nälgivate töörahwahulkade rewolutsiooniwõitluse laine, mida suuremaid wõite saawutawad N. Liidu töötawad hulgad ÜK(e)P juhtimise all wiie-aasta plaani teostamisel, sotsialismi wundamendi ehitamisel, seda kriiskawamaks muutub imperialis-

*) Põranda alt meile awaldamiseks saadetud

tide ja nende abimeeste sotsiaalfaschistide kontsert hirmu ja õuduse lugude pasundamisest N. Liidu aadressil.

N. Liidu piiririikide: Soome, Läti, Poola ja nimelt ka „meie“ Eesti kodanlus tõmbab selles kontserdis jõudumööda kaasa, ässitab, loobib soppa, wabritseerib ikka uusi ja uusi „lugusid“, laseb kõnelda „pögenikke N. Liidust“ enamlaste hirmutegudest ning... paneb selle kontserdi suitsukatte all walmis oma sõjajõudusid „isamaa kaitseks“ (loe: N. Liidule kallale tungimiseks).

Järjekordse nõukogudewastase hoogtööna on meil siin wiimasel ajal käimas niinimetatud „Ingeri hoogtöö“. Selle hoogtöö algatajaks oli soome faschistiline kodanlus. Tema sisu seisab sellest, et soome faschistiline ja sotsfaschistiline ajakirjandus aprillikuu keskpaigas kisama hakkas ingerlaste tagakiusamisest. N. Liidus. Kirjutatakse sellest, nagu rööwitawat ingerlastelt nende warandus ja saadetawat nad sunnitööle, asumisele jne. Niinimetatud „Ingeri toimkond“ — wene-ingeri walgekaardlased, — kes kodusõja ajal Soome pagesid ning seal Ingerimaale tagasi-tulekust unistawad, peab koosolekuid, kus sellelaadilisi „hirmu- ja õuduse“ jutte kasutatakse protestiresolutsioonide wastuwõtmiseks, „saatkondade“ saatmiseks Soome walitsuse juurde, ähwardades pöörata rahwasteliidu poole abisaamiseks jne. Selle „ingeri hoogtööle“ tõmbawad agaralt kaasa siinpool lahte Eesti kodanline ja sotsline ajakirjandus ning kõik tagurilised ringkonnad. Lastakse meilgi ajalehtedes jutustada „pögenikke“ N. Liidust, kuidas Wenemaal talurahwast sunniwiisil kolhoosidesse aetawat ja jõukamaid sunnitööle saadetawat ning kutsutakse üles „hõimurahwa kaitsele“.

Missugused jõud seisawad selle uue N. Liidu wastase hoogtöö taga ja millised on tema eesmärgid? Soome ja Eesti kodanluse nõukogudewastase hoogtöö wedrud awastuwad kõige paremini mõni aeg tagasi Stokholmist saadud teate läbi. See teade kõlab järgmiselt:

„Hästi informeeritud ringkonnist kuuleme, kuidas korraldati niinimetatud ingeri hoogtöö Soomes.

11. aprillil oli Helsingis silmapaistwate sõjawäe ja kaitseliidu tegelaste koosolek. Koosolekust wõtsid osa sarnaste nõukogudewäenuliste organisatsioonide esindajad, nagu „Akadeemiline karjala seks, „Ingeri liit“ jne. Teiste seas wõtsid koosolekust osa **Soome kindralstaabiülem kindral Esh ja kaitseliidu staabiülem kindral Palojärwi**. Koosolek kuulas ära rea aruandeid kollektiwiseerimisest ja kulakute waesekstegemisest (raskulatshiwanie) Leningradi oblastis ingerlaste asukohtades. Aruannetes kriipsutati alla, et kollektiwiseerimise protsessi tagajärjel N. Liidus **hoop antakse sellele „tööle“, mida teewad wastawad Soome organisatsioonid Nõukogude territooriumi sellel maa-alal.**

Koosolekule oli esitatud kaks arwamist. Ühed panid ette alustada kohe **agressiivset tegewust** (loe: sõjategewust), teised aga soowitasid piirduda esialgul kirjutustega ajakirjanduses ja agitatsiooni hoogtööga nii Soomes, kui ka Lääne-Euroopas ja Ameerikas. Wõidule pääsis wiimane seisukoht.

Kohe pärast seda koosolekut algas pöörane nõukogudewastane hoogtöö ajakirjanduses, miitingutel, „saatkondade“ saatmine Soome walitsuse juurde ja ähwardused Ingeri küsimust rahvuswahelisele areenile — Rahwaste Liitu wiia jne“.

See teade heidab täiel määral walgust „Ingeri küsimusele“ ning awastab terwena selle eesmärgi ning need jõud, mis selle hoogtöö taga seisawad.

Nõukogude Liidu talurahwas liitub kollektiivmajapidamistesse, likwideerides kulakluse, kui klassi. Ka ingerlastest kehwa- ja kesktalurahwas kollektiiviseerub. Praegu on meie naabruses Leningradi oblastis juba üle 30 prots. kehwa- ja kesktalurahwa majapidamistest kollektiiviseeritud. Kehwikud ja keskmikud ajawad oma seast minema kulakud, kes kollektiiviseerimise wastu wõitlewad ja sellele igati takistust teewad. Ühes sellega häwineb kulakute klass piiriäärsetes Ingeri eesti külades, kes soome ja eesti kodanluse wiimane tugi oleks sõja puhul Nõuk. Liidu wastu, „materjal“ salakuulajate ja diwersioonbandede organisatsioonideks. Soome ja Eesti interwendid näewad kulakute asemel kerkimas tugewat kollektiivmajapidamistesse liitunud kehwikute ja keskmikkude müüri, kes kindel nõukogude walitsuse tugi ja ühes sellega interwendide wastane on. See paneb sõda sepitsewa soome ja eesti kodanluse wihast hulguma, sest see tähendab nende interwentsiooniplaanide edu nõrgenemist. Sellega on seletataw ka see „soe suhtumine“ Ingeri küsimusele interwentsiooni peastaapide: prantsuse, inglise ning poola kodanluse poolt. Oma hulgamisega loodawad nad weel päästa, mis päästa wõib, sest — wõib olla suudab see hulgamine takistada kollektiiviseerimise protsessi ingeri ja eesti külades ning pikendada oma liitlaste — ingeri ja eesti kulakute — eluiga silmapilguni, mil „sõjasarwed puhuma pannakse“.

See on lühidates joontes „Ingeri hoogtöö“ niinimetatud wäline tähendus. Ja kui „meie“ eesti sotsid selle „hoogtööle“ agaralt kaasa tõmbawad, oma lehelipaka „Rahwa Sõna“ weergudel kõiki „hirmu- ja õuduse-“ lugusid ära trükkides ja uusi wälja mõeldes, siis on see waid weel üks tõendus sellest ammu tuntud tõsiasjast, et meie sotsid ennast täiel määral Nõukogude Liidu wastase sõjawankri ette on rakendanud.

Kuid peale selle on „Ingeri hoogtööl“ weel oma „sisemine“ külg, mis fashistilisele kodanlusele nõukogudewastase sõja ettewalmistamisel ning oma talurahwahulkade kurnamise alal mitte sugugi wäheha tähtsusega ei ole. Meie märkisime juba, et kodanlus ja sotsfashistid sarnaste hoogtöödega niinimetatud „ühiskondlist arwamist“ nõukogudewastase sõja puhuks oma töörahwahulkades ette walmistawad. Käesolewal juhendumil peawad hirmu- ja õudusejutud ingerlastest ja eestlastest talurahwa „tagakiusamisest“ Nõukogude Liidus aitama prügi silma puistada meie kehwa- ja kesktalurahwale siin, Eestis, kes majandusekriisi hoopide ja kodanluse jõhkra kurnamise all kerjusteks muutuwad ja selle tagajärjel ikka enam ja enam rahutuks lähewad. Oma talurahwa hulkade kisenawat häda, wiletsust ja nalga tahawad fashistid ja sotsfashistid kinni katta suitsukattega talurahwa, — „suguwendade tagakiusamistest“ Nõuk. Liidus ning selle kaudu neid paremini ära kasutada suurtükilihana walmistatawas nõukogudewastases sõjas. See on „Ingeri hoogtöö“ si-

semine mõte. Kokku sünnitawad mõlemad küljed ühe terwiku — sõja ettewalmistuse Nõukogude Liidu wastu ning püüde talurahwahulke selle sõja ja fashismi wankri ette rakendada.

Ja tõepoolest, tarwitseb ainult pilku heita meie talurahwa olukorrale, kui see absoluutselt selgeks saab. Siin mõned konkreetised andmed.

Waatamata ennenägemata heale wiljasaagile 1930. a. (wilja kogusaak suurenes arwult 115 tuhat tonni wõrd, wõrreldes keskmiselt hea 1929. a.), kaotas kogu talurahwas hindade langemise tagajärjel 10 miljoni krooni aastas, s. o. sai 10 miljoni krooni wõrd wähem sissetulekuid, kui eelmisel aastal. See summa langes suuremalt osalt kehwa- ja kesktalurahwa peale, sest jõukad-kulaklised majapidamised, kellel terawilja müüa on, ei kaotanud pea mitte midagi ehk kaotasid õige wähe; nemad said oma klassiriigilt ligi 5 miljoni krooni juurdemaksu niinimetatud terawiljamonopoli seaduse teostamise tagajärjel. See summa tasus kõik kahjud, mis kulakud said hindade langusest ilmaturul ning suurendas teiselt poolt veel enam kehwa- ja kesktalurahwa wiletsust, sest tõusis elukallidus ning lõpuks pidiwad töötawad hulgald maksma maksude näol hallparunite toetussumma.

Selle üldise waeseksjäämise tagajärjel näeme, kuidas kohutawalt kerkib talurahwa wõlakoores pankadele ja kodanluse klassiriigile, kes kõrgete protsentidega talurahwalt wälja imewad wiimase tööwilja. 1929. a. põllumajanduse üleskirjutuse ajal oli talumajapidamistel riiklist ja erawõlga 54.344.000 krooni, 1930. a. aga juba 64.100.000 krooni. Ühe aastaga ligi 10.000.000 krooni juurdekaswu.

Paljalt wõlgade protsente ning lühiajalisi wõlgu tuli talurahwal pankadele maksta 1930. aasta jooksul 13½ milj. krooni, mis wälja teeb 9 prots. kogu põllumajanduse saagi koguwäärtusest, kõik kulud ja perekonna ülespidamine mahaarwamata. Kui siia juurde lisada kõrged maksud, mis riik, omawalitsused jne wõtawad, rendimaksud, maksud parunitele maa eest tasu maksmiseks jne, siis saame kohutawa summa — ligi 50 miljoni krooni ehk ühe kolmandiku põllumajanduse saagi koguwäärtusest, mis talurahwas ainsa 1930. a. jooksul ära pidi andma. Siia juurde ei ole arwatud wõlad, mis kehwikud wõlgnewad hallparunitele, sest neid ei ole üldse wõimalik arwestada. Et aga need suured on, see on wäljaspool kahtlust. Loomulikult langeb lõwiosa põllumajanduse wõlgadest ja maksudest kehwikute ja keskmikkude turjale.

See olukord ei wõi mõju awaldamata jätta talurahwa kehwaemate ja ka keskmikkude hulka paljakskoorimisele. Talude oksjonid on praegu Eestis igapäewased nähtused. Nii müüdi oksjonil talurahwa warandust wõlgade ja maksude katteks:

1927. a.	1928. a.	1929. a.	1930. a.
2.915.000 kr.	2.184.000 kr.	8.570.000 kr.	8.975.000 kr.

Need arwud kõnelewad iseenese eest. Oksjonile lähewad terwed talud ja lugemata hulk muud wara. Nende omanikud — kehwa ja kesktalunikud aga rändawad kepi ja kotiga taludest wälja, suurendades riigi suurt absoluutselt nälgawat töötatööliste karja.

Missugune olukord maal on, näeme kõige paremini kodanliste ja sofside lehtede eneste teadetest, kes kõige parema tahtmise juures talurahwa wiletsat olukorda päris surnuks waikida ei saa, waid seda isegi ohtralt kasutawad — hallparunitele igasugu toetusrahade wäljanõudmiseks.

„Rahwa Sõna“ kirjutas juba 1930. a. septembris:

„Peipsiäärsetes rahwatihedates küla des on ametiasutuste seinad ja tulbad otse tapetseeritud oksjonikuulutustega, kellel majaütt, kellel samowar, wiimane majariist on maksude, eriti isikumaksu eest maha müüdüd.

Elukallidus tõuseb alátasa. Siin wõib näha otse kohutawaid pilte, nälginud ja poolalasti lapsi; perekondi, kus pole suutäit leiba ja puudub ka igasugune wõimalus selle saamiseks.“

Ja seda ajal, mil hallparunid (kulakud) iga päew kisendawad, et neil wilja kuhugi panna ei ole, et hinnad kohutawalt odawad on ja kui kodanline klassiriik, et hallparunitele appi tulla, neilt mitmekordse hinna eest wilja kokku ostab . . . ladudesse spekulantidele spekulatsiooniks ja — wõõraste sõjawägede tarwis interwentsiooni puhul.

„Postimees“ kirjutab 4. weebruaril 1931. a.

„Läinud nädala lõpul lõõdi Konguta wallamaja kuulutusetahw-
lile 70 oksjonikuulutust, millega teada antakse talude wallaswara oksjonist Kongutas ja selle ümbruses“ (olgu tähendatud, et Eestimaa wallad wäiksed on, 100—200 talumajapidamist wallas).

Sellesarnaseid asju wõib lugeda lehtedest iga päew. Ja siit wõib ette kujutada olukorda, millises wiibib kehwa- ja kesktalurahwas meil Eestis. Meie ei räägi siinkohal tööliste, eriti maatööliste olukorrast (sellest w. „Kl. W.“ eelmises nr. — toim.). Kuid tähendame, et see üldiselt wäljakkannatamatu on. Kujutage ainult ette, et Eestis möödunud aastal keskmiselt iga päewa kohta **kaks enesetapmist** ehk enesetapmise katsed oli (ametlikud andmed), s.o. **igast 1500 inimesest, rinnalapsed kaasa arwatud, lõpetas üks oma elu enesetapmise teel**. Enesetapmiste põhjusena märgib ametlik statistika suuremalt osalt majanduslised raskused, s. o. **nälja**.

Piirdume seekord ainult nende lühikeste andmetega, mis meie arwates küllalt piltlikult iseloomustawad seda wäljapääsematut seisukorda, mis walitseb maal kehwa- ja kesktalurahwa hulkades ja mis põllumajanduse kriisi süwendamise tagajärjel järjesti kohutawamaks muutub. Ja et kriis kestab, isegi järjesti terawamaks läheb, seda on sunnitud tunnistama kodanluse riigi- ja majandusemehed ise, kui nad ütlewad, et „mingit parane-
mise tundemärke pole märgata“ (tööstuse- ja kaubandusekoja esimehe Joakim Puhu kõnest). See aga tähendab selle olukorra edasihalwenemist, talurahwahulkade paljaskoorimise jätkumist ning ühes sellega rahulolematuse suurenemist kehwikute ja ka keskmikkude hulkades maal. Selle rshulolematuse kaswu ning tema konkreetseid wäljendused waikib kodanline ja sotiline ajakirjandus hoolega surnuks. Kuid, et ta olemas on, seda näeme juba kas wõi sellest, et käeosolewal aastal N. Liidu piiriäärsetest küladest mitmed talupojad administratiiwsel teel on wälja saadetud riigiwaenulise tegewuse ja . . . kommunistilise propaganda pärast. Meie ei tea,

milles väljendus nende talumeeste riigiwaenulik tegewus, sest sellest need lehed ei kirjuta, kuid selge on, et see esimeses järjekorras sihitud on talurahwa kurnamise vastu ning Nõukogude Liidu kaitseks. Tõde Nõukogude Liidu sotsialismi esitustöö edust külas tungib ikka mõjuwamalt, hoolimata igasugustest tõketest, läbi traataia eesti kehwiki kõrwu ja see seab tema ette ikka selgemini küsimuse kas wõidelda wõi kõnguda, kas seda teed ja selle eeskuju järel edasi minna, nagu N. Liidu töörahwas, wõi edasi kurnamise kütkes waewelda. Ja siit siis fashiseeruwa kodanluse wajadus korraldada sarnaseid nõukogudewaenulisi hoogtõid, nagu seda on käesolewal juhusel „Ingeri hoogtöö.“ Küsimus seisab selles, et kodanlus, nagu eespool öeldud, oma kerjuseks-muutuwa keh- ja osalt ka kesk-
talurahwa tähelpanu nende kisendawa olukorra pealt **kõrwale tahab juhtida** ning neid N. L. wastasele sõjale ette walmistada. „Waadake, mis tehakse teie suguwendadega N. Liidus. Teie olukord selle kõrwal on paradiis“, nii kriiskawad fashistlise kodanluse lehed ja mehed ning sotsid tõmbawad neile kooris kaasa.

Sealjuures ei lausu nad muidugi mitte poolt sõnagi sellest, et „suguwendadest“ kehwikud ja keskmikud N. Liidus wabatahtliselt kollektiwi-seeruwad ja oma kulakud, kui klassiwaenlased, kes kollektiwi-seerimise vastu wõitlust peawad, ise oma hulgast minema kihutawad. Et N. Liidu keh- ja kesk-
talurahwahulgad lõpulikult selja on pööranud üksikmaja-
pidamisele, kindlasti aru saades selle mõttetusest, selle kurnawast tööst, ja et see wõimalikuks sai ainult selle läbi, et N. Liidus, kus wõim töö-
rahwa käes, ei ole kehwikute ja kesk-
talurahwa kurnamist kodanluse ja pangakapitali poolt, ei ole mitte ükski mingisugust põllumajanduse ega muud kriisi, waid walitseb tormiline sotsialistlise tööstuse ja põllumajanduse tõus ja ühes sellega tööliste ja talurahwa olukorra paranemine. Seda ei wõi kodanlus ja tema sulased sotsid öelda oma kehwikutele ja keskmikkudele talurahwa hulkadest, sest see oleks nende endi surmale kaasa aitamine.

Kuid seda peame selgel ja arusaadawal keelel ütleva eesti nälgiwatele kehwtalurahwa ja keskmikkud hulkadele meie, kommunistid, kõik klassiteadlikud töölised*). Meie peame kõige laiemate keh- ja kesk-
talurahwahulkade ees paljastama kodanluse ja sotside sõjasepitsusi ning ettewalmistusi fashistlise diktatuuri maksmapanemiseks, peame seda tegema konkreetsete näidete waral, nagu seda on käeolewal juhtumil „Ingeri hoogtöö“ ning neid wõitlusele mobiliseerima ühes linna töölistega, nende juhtimise all fashismi ja nõukogudewastase sõja vastu, Nõukogude Liidu kaitseks. Meie peame talurahwahulkade kaswawat rahulole-

*) Mõõdamannes tuleb sel puhul kinni naelutada weel üks sotsfashistide juudasejutt: need lärmawad igal sammul, et Eestis walitsewat täielik sõnawabadus. Ja, kodanlusele ning ta tallalakkujatele muidugi; aga tõeliselt ja tegelikult saadawad sotsfashistid ühes kodanlusega oma werekoerad tööliste jälgile, et nende suud sulguda. Ja sellesamasegi artikli awaldamise katse Eestis saab üheks kõiekeeruks meie seltsimeeste häwitamisel. Kuid sots ei mõista ju sõnawabaduse all ammugi enam — töörahwa sõnawabadust waid selle kähgistamist. Toim.

matust juhtima rewolutsioonilise wõitluse teele oma hallparunite, finanskapitali ja kogu kurnamisekorra wastu. Kui meie seda ei tee, siis kasutawad fashistid kehwa- ja kesktalurahwa rahulolematust oma kasuks ja wiiwad neid fashismi lipu all wõitlusele meie wastu ning kasutawad suurtükilihana N. Liidu wastases sõjas.

Hispaania sündmuste puhul

Jälle langes töötawate klasside rewolutsioonilise tormijooksu all Euroopas üks troon, ja „jumala armust“ walitsejal tuli suure kiirusega maalt lahkuda, et — oma majesteetlikku nahka „truude alamate“ wiha eest päästa. Üks teise järele langewad Euroopas rewolutsioonilainete wapustusel need keskajast päritolewad kroonitud puupead, waatamata sellele, et nende sotsiaalne alus on suuresti laienenud ja meie ajal nad enam kaugeltki mitte ainult poolfeodaalsele mõisnikkonnale ei tugine, waid nende tõsisteks tudegedeks on muutunud suurtööstus ja finanskodanlus. Kuid töötawate klasside rewolutsioonilise tõusu ajal leiab kodanlus paremaks kroonitud tööriista ohwerdada, vähemalt ajutiselt, et oma nahka ja rahakotti päästa, pettes rahwahulke sellega, et kõigis wiletsustes süüdi olewat olnud ainult nende needsinatsed kuningad ja et kuningawõimu langemine ning kodanlise kuningriigi asemele kodanlise wabariigi loomine kõik hädad kõrwaldawat. Sarnane pettus aga ei suuda rewolutsiooni edasiarenemist kuigi kauaks peatada, sest meieaja kodanlusel ei jatku julgust ega tahtmiski kodanluse rewolutsiooni lõpulewiimiseks. Meie ajal ei suuda ega taha kodanlus kunagi monarhia wana tuge — poolfeodaalset maaomandust ja poolfeodaalset kurnamist külas — likwideerida. Selleks on ta oma rahakott selle feodaalse maaomandusega suuresti kokku kaswanud. See aga täheneab, et ta ühtegi rewolutsiooni probleemi lahendada ei suuda ning rewolutsioon warem wõi hiljem paratamata oma kõrgemale astmele — tööliste ja talurahwa rewolutsiooniks peab edasi arenema.

Hispaania, see kunagi wägew ilmariik, on meie ajal muutunud wäikseks ja nõrgaks riigikeseks, kellega imperialistlised suurriigid oma poliitikas ainult niipalju rehkendawad, kuipalju teda nende rööwpoliitikas ühel wõi teisel teel wõib kasutada. Kuid XVI a. s. oli Hispaania esimene ilmariik, kes tegelikult suurema osa maailma üle walitses. Asudes Atlandi ookeani ja Wahemere, selle maailma meresõidu ja kaubanduse hälli, wahel, areneb Hispaanias keskaja lõpupoolel juba õige warakult kaubandusteiste maadega. Wõistlusest itaalia linnadega tekkinud wajakus uusi kaubateesid otsida, ajas hispaania ja pörtugali kaupmehed awastama tee ümber Aafrika Indiasse, Aafrika rannamaade tundmaõppimine ja oma alla heitmine ning Ameerika ülesleidmisele. Hispaanlased heidawad oma alla kesk- ja suurema osa Lõuna-Ameerikat, mida kõige häbematumal ja kõige halastamatumal kombel rööwitakse. Kesk-Ameerika wõrdlemisi, kõrgel

arenemisastmel seisnud rahwad — atztekid ja inkad rööwiti paljaks, nende wõrdlemisi kõrge kultuur häwitati ning maa kuulutati Hispaania omanduseks. Pärismaalased sunnitakse hispaanlaste kullakaewandustes orjama. Terwed rahwad surewad selle halastamata kurnamise raskuste tagajärjel mõne aastakümnega wälja. Kuid nende asumaade rahwaste werest ja laipadest woolasid Hispaaniasse terwed kullajõed. See hiiglarikkus teeb Hispaania kuningad kõigewägewamateks walitsejateks Euroopas. XVI a. s. esimesel poolel walitses Hispaania kuningas, peale Kesk- ja Lõuna-Ameerika, Põhja-Aafrika ja Waikse ookeani saarte weel praeguse Saksamaa, Austria, Belgia, Hollandi ja Itaalia üle.

Kuid see wägewus seisis siiski nõrgal alusel. Neid määratud rikkusi, mis asumaade rööwimisest Hispaaniasse kokku woolasid, ei tarwitatud mitte kapitalistliku walmistuse organiseerimiseks, waid suurem osa sellest woolas ahnete feodaalide — mõisnikkude — taskutesse, kes selle kõige tulutumalt oma lõpmatute lõbustuste peale raiskasid. Teine osa aga woolas katoliku kiriku ja kloostrite kassadesse, mis wägewamateks asutusteks muutusid. Selle mõttetu raiskamise tagajärg oli, et Inglismaa ja madalmaad, kus kapitalidest suur osa kapitalistliku majanduse organiseerimiseks läks, oma majanduslises arenemises Hispaaniast mööda jõudsid. Madalmaad (Belgia ja Hollandi) ei tahtnud peagi enam Hispaania mõisnikkude ülemwalitsusega leppida ja kuulutasid endid pika sõja järel (1572—1648) iseseiswaks.

Siis järgneb Hispaania wägewuse ja wõimu kiire lüügemise ajajärk. Esiteks läheb päranduse teel tema alt ära Saksamaa ja Austria. 1588. a. alustab Hispaania kuningas Philipp II sõda oma kardetawa wõistleja ja Hispaania laewade rööwija Inglismaa, wastu, saates wälja oma wägewa laewastiku, n.n. „suure armaada“. Kuid selle häwitawad osalt tormid, osalt inglise laewastik. See tähendas Hispaania merede walitsemise lõppu; tema asemele astusid nüüd Hollandi ja Inglismaa. 1701. a. algab n.n. Hispaania pärandusesõda Prantsusmaa ja Inglise, Hollandi, Austria wahel, mille tagajärjel Hispaania kõik oma Euroopas olewad maa-alad (Belgia, Itaalia).

Inglismaa haarab omale Giberaltari maanina, mille kaudu ta praegugi Wahemere sissekäigu üle walitseb. Portugaalia aga oli juba ennemalt Hispaania wõimule wastu hakanud ja omale iseseiswuse saawutanud (1640. a.)

Selkombel õige madalale langenud Hispaania pidi leppima, et ta Euroopa pooliitikas hoopis tahaplaanile suruti ja selle ilma wägewad temaga wähe rehkendasid. Selle põhjuseks olid asjaolud, mis weel meie ajalgi Hispaania arenemist takistawad, nimelt ta feodalismi jäänuste tugevus, mis kapitalistliku walmistuse arenemist ei wõimaldanud. Ahne, prassiwa aadelkonna peale tugenewad walitsejad tegid kõik, mis suutsid, et mõisnikkudel kurnamisewõimalusi alal hoida. Mõjuwaks tööriistaks oli neil sellejuures katoliku kirik, jesuiidid, oli inkwisiitsioon, kelle kaudu monarhia ja ilmalik ning waimulik aristokraatia oma wõimu alal hoidsid. See aadelkonna warjamata rööwpoliitika tõi kaasa majanduslise lagunemise, kiratsemise ja töötawate rahwahulkade igawese nälja. Terwed, enne õitsewad maakonnad muutuwad poolkõrbeteks, kunstliku niisutamise

süsteemid, mis Hispaania põllumajanduses väga tähtsad, lagunewad. Tööstus aga wälja areneda ei saa — feodaalsete jäänuste surwe tagajärjel ja kiratseb seepärast kõige wiltsamal wiisil. Hispaania asumaad ei toonud tööstusele mingisugust kasu, waid koguni kahju — nende maksude näol, mis linnadele asumaade sõjawäe ülewälpidamiseks peale pandi. Asumaadelt röõwitud rikkused aga ei läinud mitte tööstusesse, waid jällegi priiskawa aadelkonna taskutesse, kes nad läbi löid, wõi kirikule ja kloostritele, milleseid praeguselgi ajal Hispaanias wõrdlemisi rohkem on kui kusagil mujal ilmas.

XIX a. s. tõi Hispaaniale kaasa uue wõimulangemise. Lõuna-Ameerika asumaad, kus Hispaania kõige metsikumate feodaalsete meetoditega walitses, ei jõudnud seda kurnamist enam wälja kannatada ja algasid Hispaania wastu sõda. Pika wõitluse järel pekstakse Hispaania orjapere-mehed Ameerikast wälja, ja Hispaania asumaadest tekib 1826. aastaks terve rida Lõuna-Ameerika wabariike: Mexico (Mehiko), Peruu, Argentiina, Chiili (Tschili) jt. Rahulolematust asumaadel kasutab noor Põhja-Ameerika Ühisriikide kapital, kes neid üksikuid wastuhakkeid salaja õhutas ja lõpuks, 1898. a., awaliselt Hispaaniale sõja kuulutas, mille tagajärjel Hispaania oma wiimased wäärtuslikumad asumaad — Kuba ja Filippinide saared — P.-A. Ühisriikidele pidi andma.

Sisepoliitikas oli XIX a. s. Hispaaniale alaliste rewolutsioonide ja kodusõdade ajajärk. Waatamata kõigi kitsenduste peale hakkab Hispaanias wälja arenema oma kodanlus, kes feodaalsete takistustega leppida ei saanud. Esimese rewolutsioonilise tõuke saab Hispaani Prantsuse kodanlisest rewolutsioonist 1789—1814. a., mille lained Napoleon I sõjakäikudega Hispaania oma keerdu tõmbasid. Astudes wõitlusesse prantsuse kapitali ülewõimu wastu pannakse Hispaanias 1812. a. maksma esimene konstitutsioon. Kuid Prantsusmaa wastu wõitlewad ühes kodanlusega ka waimulikud ja aadelkond, kes selajal palju tugewamad olid, ülewõimu oma kätte kiskusid ja peale Napoleoni kukutamist konstitutsiooni nurka heitsid ja absoluutse monarhia uuesti maksma panid. Kui aga Ameerika asumaad Hispaania ülewõimule edukalt wastu panid, tekkis Hispaanias 1820. a. rewolutsioon. 1812. a. konstitutsioon pannakse nüüd uuesti maksma ja kuulutatakse wälja teised kodanlised wabadused. Kuid selajal walitses Euroopa poliitika üle monarhide Internatsionaal — „Püha Liit“, mis rewolutsiooniliste liikumiste mahasurumiseks oli asutatud. Selle „Püha Liidu“ käsul tungiwad prantsuse sõjawäed Hispaaniasse ja suruwad seal rewolutsioonilise liikumise maha. 1834., kui troonipüüd-jate eneste, endise kuninga naise Kristine ja kuninga wenna Karli wahel trooni pärast tüli tekib, mis lõpuks kodusõjaks nende wahel areneb, annab kuninganna Kristine jälle konstitutsiooni, et rahwa poolehoidu wõita. Kuid see oli ainult konstitutsiooni wari, mis kellegile midagi ei annud. Kodusõda aga, mis kuni 1839. a. kestis, andis wõimu kindralite kätte, kes nüüd oma tahtmise järele walitsusi moodustama ja kukutama hakkasid. Need kindralite riigipöörded wõi pronunciamientos kestsid kuni 1868. a., mil rahwas lõpulikult wäljakurnatud oli ning kuninganna Isabella kukutas. Kodanlus pani nüüd troonile oma kandidadi, kuid selle wastu alustasid kodusõda ühelt poolt wabariiklased, teiselt poolt

reaktsioonilised mõisnikud, mille tagajärjel Hispaania 1873. a. wabariigiks kuulutatakse. Kuid wabariik kestab ainult 11 kuud. Kodanlus tegi liidu mõisnikkudega ja pani kuningaks troonilt aetud Isabella poja Alphonsi (Alfons). Suurt osa etendavad sellejuures kindralid, kelle mõju walitsuste moodustamisel ja riigipöõrete toimimisel kuni wiimase ajani õige suur on olnud. Nüüd pannakse maksma konstitutsioon kahekojalise parlamendiga, milline konstitutsioon, mõnede muudatustega, huni 1923. a. 15. septembrini maksusel oli, mil kindral Primo de Riwera selle häwitas ja oma faschistliku diktatuuri maksma pani.

Kõik need riigipöõrded ja rewolutsioonid, mille poolst Hispaania ajalugu XIX a. s. peale nii rikas on, jätsid aga mõisnikkude wõimu ja wana korra alused — feodaalse maaomanduse — täiesti puudutamata. Tehti küll mitmel korral plaane ja projekte agraarküsimuse lahendamiseks, kuid need kõik jäid ainult plaanideks, ehk kui nad lühikeseks ajaks seadusteks kuulutati, siis mitte selleks, et mõisniku wõimu külas muuta, waid et rahwahulkadele näidata, nagu tahaks kodanlus talupöõgade olukorda tõsiselt parandada. Tegelikult aga oli ta rahakott aadl-konna maaomandusega nii kowasti ühte kaswanud, et igasugune tõsine mõisnikkude maa puudutamise katse kodanluse enese hulgas suure häda-kisa esile kutsus. Selle tagajärjel on Hispaanias mõisnik peaaegu mono-poolne maaomanik. Meil puuduwad andmed, mis maa jagunemist omanikkude wahel terve Hispaania kohta näitaksid, kuid mõnësugust pilti annawad 1925. a. maa kodastritesse üleskirjutuse andmed, mis seitsme maakonna kohta käiwad (Lewante, Mancha, keskoblast, Kastiilia—Leon, Betika, Penibetika ja Lõuna-ida maakond).

Maaomanduse suurus	Omanikkude arw	Omanikkude %	Maa %
Alla 1 hektarit	459.660	38,53	1,12
1—5	447.620	37,52	6,29
5—10	119.770	10,04	5,75
10—25	83.040	7,13	6,74
25—50	37.050	3,10	6,39
50—100	19.460	1,63	6,56
100—500	18.650	1,57	26,81
500—1000	3.430	0,29	12,63
1000—2500	1.550	0,13	12,41
2500—5000	600	0,05	10,52
Üle 5000	140	0,01	4,78
Kokku	1.190.970	100,00%	100,00%

Need andmed käiwad 36 prots. Hispaania maa-ala kohta. Kuid et siin mitu prowintsi on wõetud, siis wõime neid terve Hispaania kohta (wäljaarwatud Galicia, Kataloonia ja Baskide maakond) enam-wähem tüübilisteks lugeda. Nagu näeme on ligi miljoni (76 prots.) wäikemaaomaniku käes, kellest igaüks alla 5 hekt. omab, ainult 7,31 prots. maapinnast, kuna 24.000 suurmaaomaniku (2,05 prots.) käes, kellest igaüks üle 100 hekt. omab — 67,15 prots. kõigest maast. Nendest on 2290 suurmõisniku käes (0,19 prots. kõigest omanikkudest), terwelt 27,71 prots. kõigest maast. Need on pool orjapidawad latifundiad, kus kõige metsikumaid, keskajast päritolewaid kurnamisworme tarwitatakse. Mõnes prowintsis on asi weel hullem. Leon-Kastiilias on 38,84 prots. kõigest maast suurmõisnikkude käes, kellest igaüks üle 2.500 hektari omab. Terwe Haeni prowintsi 134.800 hekt. kõbliku maaga kuulub 12 mõisnikule. Lõunapoolne osa Hispaaniast on peaaegu täiesti suurmõisnikkude käes. Se-willas, Cordobas, Granadas tõuseb mõisnikkude maalahmakate suurus 15—18.000 hektarini, kuna talupoegadel siin peaaegu sugugi oma maad ei ole. Kuid need suurmaaomanikud, aristokraadid, ise põllumajandusega peaaegu mingisugust tegemist ei tee. See on läbi ja läbi parasiitlik klass, kel walmistamisega kõige kaugematki sidet ei ole. Hispaania mõisnik elab ise harilikult Madridis wõi Pariisis, kus ta ainult hasardimängudega ja pidustustega aega mööda saadab; tõsised küsimused huwitawad teda wähe. Selle tagajärjel on see parasiitlik, wäljasurew klass niiwõrd rumal ka kõige vähemateski elulistes küsimustes, et isegi kodanlised kirjanikud seda tunnistama peawad, neid kõige vähem haritud aristokraatia hulka lugedes, keda ei kirjandus ega üldhariduslikud küsimused sugugi ei huwita. Oma maa rendiwad nad harilikult suurte lahmaketena n.n. labradoridele ehk suurrentnikkudele lühikeseks tähtjaks wälja. Need labradorid püüawad siis lühikese ajaga maast maksimaalset kasu saada, mille tagajärjel maaparanduse ja põllutöö wiiside parandamise peale keegi tähelepanu ei pööra. Kunstliku niisutamise süsteemid jääwad hooletusse ja lagunewad, mille tagajärjel terwed maakonnad, mis ennemalt õitswad ja wiljarikkad olnud (Andaluusias ja Kastiilias), kõrbeteks muutuwad. Peab-nimelt meeles pidama, et Lõuna- ja Kesk-Hispaanias suwel peaaegu sugugi wihma ei saja, waid selle asemel palawad Sahaara tuuled puhuwad. Seepärast on siin kunstlikul niisutamisel määratu tähtsus. Andaluusias, Murcias ja Valencias peawad labradorid suurmajapidamise alusel igasuguste lõunamaa taimede istandusi. Tähtsamateks wiinamarja kaswatuse ja wiina walmistamise keskkohdadeks on Malaga ja Xerez (Heres). Edasi kaswatatakse seal banaane, apelsiine, oliwi-õlipuid, suhkrupilliroogu jne. Kastiilias aga kaswatawad suurfarmerid harilikult lambaid, mille määratud karjad ühest kohast teise rändawad ja igasuguse talupoja majapidamise lähekonnas wõimatuks teewad.

Sarnastes raioonides, kus talupoegade majapidamine on wäljaarenenud, rendiwad labradorid omakorda maa talupoegadele wäiksemate tükkidena wälja. Tihti aga on suure labradori ja talupoja-rentniku wahel weel wahetalitajad, kes labradoride käest maad suuremate tükkidena rendiwad ja selle talupoegadele wäikeste tükikestena edasi rendiwad. Sarnaselt tuleb talupojal peale maaomaniku — mõisniku — weel terve kari

wahetalitajaid ülewalpidada ja neile suuri wahekasusid maksta. Renditingimused on sellepärast väga rasked. Paljudes kohtades püsib veel pooletera-süsteem, kus talupojast-rentnikul maasaagist $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ rendiks tuleb ära maksta. Õige tihti tuleb ette ka töörendi süsteemi.

Üldiselt kannab labradoride tegewus rõõwmajapidamise iseloomu. Olles lühiajaline rentnik, ei ole ta maaparandusest sugugi huwitatud, waid püüab ainult rendidud maast lühikese ajaga wõimalikult rohkem wälja pigistada. Selle tagajärjel on enamalt, mauride walitsuse ajal, õitswad maakonnad Andaluusias ja Kastiilias pool kõrbeteks on muutunud, kus ainult talwiste wihmade ajal roheline taimestik maad katab, mis muul ajal aga elutu kõrbe on. Kunstliku niisutamise süsteemid on maha jäetud ja lagunewad ning wiljarikas maa, mis aastas 2—3 lõikust annaks, ei suuda isegi kõige wähenõudlikumat hingelist toita. „Nende põrbete omanikud, — kirjutab üks prantsuse reisia Andaluusia mõisnikkude kohta — walitsewad seal nagu lõwid metsas, häwitades oma ümbrusest igasugused elusad olewused“.

Põllutöö tehnika ja tööwiisid on kõige madalamal astmel. Selle tagajärjel on Hispaanias wiljasaak hektarilt kõige madalam Euroopas. Kui Saksamaal hektariltkes kmiselt 16.200 kilogrammi nisu saadakse, Inglismaal koguni 20.800 kilogr. on Hispaanias keskmine saak 9.000 kgr. Tehnilistest uuendustest ei ole labradorid sugugi huwitatud, sest odawat tööjõudu on alati küllalt saada.

Põllumajanduse proletariaati on Hispaanias 3 milj. ümber, ja selle olukord on täiesti kohutawalt wilets. 12—16-tunnise tööpäewa juures saawad meestõõlised, ametlikkude teadete järele, 2—3,5 pesetat päewas. (Peseta = umbes 22 kop.) Ja sedagi palka saawad nad ainult põllutöö hooaegadel. Suure osa aastast aga on nad ilma igasuguse tööta ja peawad sellest elama, mis hooajal teenitud. Olgugi, et Hispaania tööline kõige wiletsama toiduga Euroopas ära elab, kõige wähenõudlikum on, tuleb tal siiski tihti sõna tõsisest mõttes nälgida. Korteriteks on põllutöõlistel harilikult loomalaudad, kus neid 10—20 peret ühes ruumis elab, tihti aga maa sisse wõi mägedesse kaewatud koopad. Mingisugused seadused ei takista põllutöõlise kõige metsikumast ekspluateerimist mõisnikkude, labradoride ja külakurnajate poolt.

Kataloonias, Galicias ja Baskide maakonnas on põllumajanduse olukord wähe teistsugune. Kataloonias ja Aragonias kuulub samati, nagu mujal Hispaanias, suurem osa maad mõisnikkudele, kuid siin suutsid talupojad pika wõitluse järel walitsuse peale surwet awaldada, et n.n. rebassa morta riiklikuks seaduseks tehti. Selle järel on maa talupoegade käes kindla rahalise rendi eest pikaajalisel tarwitusel (50—200 aastani). Selle eest peab talupoeg teatud, lepingus ettenähtud, maaparandusetööd läbi wiima, milliste tingimuste mittetäitmise korral mõisnikul õigus on rendilepingut tühistada ja maad teisele rentnikule anda. Kuid see seadus andis talupoegade majandusele siiski kindlama aluse, mille pinnal siin talupoegade kapitalistlik põllumajandus enam on wälja arenenud kui kuski muul Hispaanias.

Baskide maal on igasuguseid feodaalseid jäänusi küll veel õige palju alles hoidunud, kuid selle eest on talupojal õigus seda maa-ala, kus

ta töötab, oma järeltulijatele pärandada. Talupoja feodaalsed kohustused mõisnikkude vastu on aga suuremalt osalt raha peale arvatud ja kohaliste seaduste poolt kindlaks määratud. Selle tagajärjel on ka siin kapitalistlik põllupidamine suuresti arenenud.

Galicias ja Astuurias walitseb samuti talupoegade pikaajalise rendi seadus, kuid siin on paljudel juhtumistel mõisnikkudel korda läinud sellest seadusest mööda minna ja suurt osa maad lühiajalise rendi peale anda. Teiseks on talupoegade maa siin äärmiselt tükeldatud ja väikene. 1—5 hektari omanik loetakse juba jõukaks talupojaks. Harilik talupoegade maa suurus on 200—700 ruutsülda, kuid tihti tuleb ette 20-, 40-, 100-ruutsüallalisi talusid. Kuid ka seegi maa on väikeste tükikeste kaupa laiali pillatud ega sünnita ühist põldu. 1907. a. põllumajanduslik uurimine tõi nähtawale talupoegade maa äärmise tükeldatud oleku. Näit. omas jõukas talupoeg Galicias 7 hektari maad, kuid see maa oli 120 tükikesse jaotatud, millest iga tükikene ise kohas.

Feodaalsed kohustused on rahalisele rendile üle wiidud, kuid need wõtawad $\frac{3}{4}$ väiketalupoja sissetulekust omale. Waatamata maapinna wiljarikkusele ja küllaldasele wihmale, mis siin põhjarannal, wastandina muule Hispaaniale, alaliselt sajab, ei suuda väiketalupojad alati renti mõisnikule korralikult maksta ja on peaaegu alaliselt wõlgades. See annab aga mõisnikule põhjust talupojalt maad ära wõtta ja seda, kui wõimalik, lühiajalisele rendile anda. Jõukam kiht talupoegi on osalt oma maad ära ostnud ja sünnitawad siin põllumajanduslise kapitalistidekihi.

$\frac{1}{3}$ kõigest Hispaania rahwarikkustest on kirikute ja kloostrite käes. Hispaanias on 4.300 kloostrit ja 100.000 pappi, kellele riik palka maksab ja kelle käes määratud maalahmakad on. Talupoegade kurnamises ei anna nad ilmalistele mõisnikkudele ja labradoridele sugugi alla, waid lõowad neid tihti oma kawalusega ja leidlikkusega ülegi. Kuid peale põllumanduse on kirikute ja kloostrite käes weel terve rida tööstuslikke, kaubanduslikke ja rahalisi asutusi. See on selleks aluseks, mis kiriku Hispaanias nii wägewaks wõimuks teeb. Olles ise majanduslikult kõige tugewamini feodalismi jäänuste ja kapitalismiga seotud, teenib kirik olewat korda kõige oma musta hinge ja abinõudega.

Nii näeme, et Hispaania põllumajanduses feodaalsed jäänused weel väga suured on. Kuid selle poolfeodaalse korraga on kapitalism kõige lähemalt seotud. Kapitalistlikud kurnamiswiisid on siin kõige metsikumate feodaalsete kurnamiswiisidega kõige wastikumal kombel läbi põimitud. Loomulik, et ükski kodanline walitsus suuteline ei ole neid feodaalseid jäänusi kaotama, millega ta ise nii lähedalt on kokku kaswanud. Seda wõib radikaalselt muuta ainult wõidukas proletaarne rewolutsioon, kes igasuguse feodaalse rämpsuga ka kapitalistliku kurnamise ajaloo kolikambrisse wiskab ja Hispaania põllumajanduse arenemisele ning rikkaste wõimaluste kasutamisele hoopis uued, enneolematud wäljawaated awab.

Waatamata Hispaania suurtele looduslikkudele rikkustele on tööstus wõrdlemisi nõrgalt arenenud. Selle põhjuseks on poolfeodaalne riigikord ja tugewad feodaalsed jäänused ühiskondlikus elus. Suurt osa mängib ka Hispaania transpordiolude willets seisukord. Sisemisi weeteid Hispaanias

peaaegu sugugi ei ole. Hispaania jõed on peaaegu kõik laewasõiduks kõlbmatud. Raudteede võrgu poolest seisab Hispaania aga peaaegu viimasel kohal Euroopas. Raudteede pikkus oli 1926. a. 16.000 klm, s.o. 100 ruutkilomeetri peale 3,1 klm, ja sellestki 4291 klm. kitsarööplist. Kiwi- ja maanteede pikkus on 80.000 klm, kuid need on väljaarvatud suurte linnade lähikonnas, kõige viletsamas seisukorras. Selle tagajärjeks on, et Hispaania suured metallitagawarad kasutamata seisawad. Peale söe- ja rikaste rauatagawarade Sierra Morenas, Andalusias, Walencias, Aragoonias, Kataloonias ja Baskide maal on Hispaania peaaegu kõige rikkam maa Euroopas wärwiliste metallide — wase, tsingi, tina ja elawhõbeda tagawarade poolest. Kuid kõiki neid tagawarasid kasutatakse wäga wäiksel määral ainult Kataloonias, Baskide maal ja Sierra Morenas, ja sedagi peaaegu ainult wäljamaalaste, peaaesjalikult inglise, prantsuse ja, enne sõda, saksa kapitalistide poolt. Järgnew tabel näitab, kui suurel määral mäetööstus Hispaanias on arenenud.

Metallisaak Hispaanias (tuhand. tonnides).

	1913. a.	1923. a.	1926. a.
Rauamulda	9800	3450	3200
Rauda ja terast	242	—	613
Wasemulda	2300	2419	3916
Wäljasulatud waske . .	31	26	48
Tsingimulda	117	102	201
Puhast tsinki	6	—	16
Tina	198	100	110 (1925. a.)
Kiwisütt	4000.	5800	6100

Nagu nendest arwudest näeme, ei läinud suurem osa metallimulda mitte Hispaanias sulatamisele, waid weeti maalt wälja. Eriti tuleb see nähtawale wärwiliste metallide, wase ja tsingi, juures. Seepärast sai Hispaania oma tööstust nendest wäljakaewatud waradest õige wähe, rõhuw enamus aga läks inglise ja prantsuse kapitalismi rikastamiseks.

Kergetööstus on koondatud peasjalikult Katalooniasse, Valenciasse ja Madriidi ümbrusesse. Tööstusliselt kõige enam wäljaarenenud maakond on Kataloonia, kuhu suurem osa Hispaania kiutööstusest on koondatud. Siin — Barcelonas ja selle ümbruses — asuwad tähtsamad puuwilla- ja kalewiwabrikud. Peale selle on siin metalli ümbertöötamise tehased, partselani- ilu- ja mänguasjade ja toitainete tööstus arenenud. Teiseks kergetööstuse keskkohaks on Madriid, kus pealinna rohkearwulise aristokraatia tõttu igasugune ehte- ning iluasjade walmistus esimesel kohal seisab. Seega on siin tähtsal kohal wäiketööstuse ettevõtted. Edasi wõib weel tööstuse- ja osalt sadamalinnadena nimetada Valenciat, Kar-

tagot, Malaagat, Cadir'i, Sewillat, Cordobat, Almaden'i, S. Sebastiaan'i Bilbao'd ja Owiedot.

Tööstuse edasiarenemist takistawad põhjused, mida eelpool nimetasime, s.o. feodaalsed jäänused ühiskodlikus elus ja riiklikus korras ning halwad transpordiolud. Siia juurde tuleb veel lisada suurte imerialistlike riikide poliitika, kes Hispaaniat, kui oma pool-asumaad, tooresaine- ja kaubaturuna kasutada püüawad. See välisriikide poliitika oli üheks Kataloonia ja Baskide maa kodanluse rahvusliku liikumise aluseks, kes, kui kõige enam arenenud tööstusemaakonnad, Hispaania walitsuse tollipoliitikaga rahul ei olnud.

Rahvuslikult on Hispaania elanikud mitme rahwuste segust välja kaswanud. Wanemateks Pürinei poolsaare elanikkudeks loetakse iberlasi, kellest ainull üle 400.000 baski Põhjaida - Hispaanias oma keele alal on hoidnud. Hiljem tulid siia keltid ja lõpuks fõniiklased. Need rahwad heitis Rooma riik oma alla, ja nende segust tekkisid praegused hispaanlased, kes roomlastelt omale ladina keele omandasid, millest praegune hispaania keel välja on arenenud. Hiljem segunesid siia juurde veel germaanlased, araablased ja berberid. See mitmesuguste rahwuste segu tuleb aga igas Hispaania osas isesuguses proportsioonis nähtawale. Lõunas on araablaste tüüp väga tugewasti tunda. Selle asemel puudub see Põhjas täiesti, ja nähtawale tuleb siin enam germaanlaste mõju. Kataloonias aga on näha enam roomlaste, greeklaste ja prantslaste segatüüpe. Walitsewaks keeleks on kastiilia keel, kuid sellest läheb tugewasti lahku kataloonia keel, mida 2,5 miljoni inimest räägiwad, siis galicia keel, mis portugali keelega peaaegu ühte läheb (2 milj. inim.) ja üle 400.000 baski, kes wana iberi keele on alal hoidnud. Peale nende on Hispaanias veel 50.000 mustlast, 40.000 mauri (araablaste ja berberide segu) ning 4.000 juuti. Rahvuslik liikumine kastiilia keele wägiwaldse walitsemise wastu tuleb nähtawalt kõigepealt Kataloonias, kus ennemalt kodanlus seda liikumist toetas, siis Baskide maal ja osaliselt Galicias.

Hispaania majandus arenes enne sõda õige pikkamööda. Sõja ajal tekib kunstlik, sõja olukorrast olenew, tööstuse tõus. Kuid kui sõda lõpeb, on lõpp ka sellel tööstusetõusul ja algab kroonilise kriisi ja seisaku ajajärk Hispaania tööstuses. See toob enesega kaasa tööliste ja talupoegade rewolutsioonilise liikumise. Et rewolutsioonilist liikumist sisemaal ja Aafrika asumaadel maha suruda, paneb suurkodanlus 1923. a. sept. wõimule kindral Primo de Rivera, kes fashistliku diktatuuri maksma pani. Enne Primo de Rivera diktatuuri walitses Hispaanias konstitutsiooniline monarhia, üldise walimiseõiguse, ühingute-, sõna- ja trükiwabadusega. Kuid kõik need kodanlise demokraatia wabadused olid juba enne Primo de Riverat ainult nimepidi, paberil olemas. Tegelikult walitsesid Hispaanias „kasikud“. Kasikuks nimetatakse Hispaanias inimesi, kes ise küll mingisugust kõrget ametit ei pea, kuid siiski tegelikult prowintsid walitsewad. Need on harilikult kohalikud mõisnikud, kes samal ajal seotud on rahaliste asutuste ja tööstuskapitaliga; külakapitalistid, kulakud, kes samal ajal kaubandust ja liiakasukapitali esindawad. Kasikute kohta ei maksa mingisugune seadus, waid igasugustest seadusest suudawad nad mööda hiilida. Nemad määrawad tegelikult kohalikud ametnikud, kohtu-

nikud, parlamendiliikmed jne. Igaühte, kes nende tegewuse vastu astub, püüawad nad esiteks moraalselt häwitada. Kui sellest midagi wälja ei tule, wõi moraalne häwitamine wähe tagajärgi annab, häwitatakse wastane füüsiliselt. Selleks on neil terve hulk kõriloikajaid palgatud, kes nende käsud täide wiivad. Sarnaseid kasikuid on Hispaanias kõigest mõni tuhat, kuid olles omawahel tugewates sidemetes, walitsedes kohalikkude wõimude üle, on keskwõim, kui ta seda wahest mõnesugustel põhjustel tahaks, wõimatu nende vastu wõitlema. Harilikult aga waatab walitsus kasikute tegewuse peale läbi sõrmede ja igasuguseid makse maksawad ainult need, kel kasikuid eestkostjateks ei ole.

Kuid ka Primo de Rivera faschistlik diktatuur ei suutnud lahendada majanduslikku kriisi ja majandusliku lagunemise küsimusi. Samati ei suutnud ta, äärmise terrori peale waatamata, tööliste klassi rewolutsioonilist wõitlust likwideerida. 1930. a. 11 kuu jooksul üksi oli Hispaanias 119 poliitilist streiki ja 60 linnas üldstreigid (jesuiitide ajalehe andmete järel; waata: „Коммун. Интерн.“ nr. 1—2 1931. a. ja nr. 34—35 1930. a.). Selle tagajärg oli, et osa kodanlusest otsustas Primo de Riverat ohwerdada ja hiljem isegi monarhiat, et sellega kodanlist korda ennast päästa.

Uus, kodanlik-sotsaalfaschistlik ajutine walitsus aga ei ole suuteline ühtegi nendest suurtest probleemidest lahendada, mis Hispaania rewolutsiooni ees seisawad. Poolfeodaalse korra häwitamises, mis Hispaania arenemist raudsete ahelatega kinni hoiab ja rahwa wäljasuremisele wiib, ei suuda see walitsus midagi teha. Selle tagajärjel, et Hispaanias feodalismi jäänused ei tööstust ega põllumajandust areneda ei luba, on hispaanlased iga aasta kümnete tuhandetena Ameerikasse, Aafrikasse ja mujale wälja rändama sunnitud. 22,5 miljoni elaniku kohta on Hispaanias „normaalselt“ 4—50.000 kerjajat, paodialust, lumpenproletaarlast. See on olukord, kuhu kapitali ja poolfeodaalide ühine walitsemine sarnase rikka maa on wiinud, ning see on see saatus, mida kodanlus Hispaania töötawatele kihtidele tulewikus lubada wõib. Ajutise walitsuse programm maaküsimuses seisab ainult selles, et teatud osa mõisnikkude maast lubada talupoegadele wälja osta. Katoliku kiriku ja ajutise walitsuse wahel loodi algusest peale ühine liit töötawate klasside vastu, nii et selle söödikutekarja w a h e n d a m i s t k i ajutise walitsuse poolt loota ei ole. Wäliskapitali kurnamisele piiripanemisest ei maksa rääkidagi. Selles küsimuses ei suuda kodanline walitsus ka kõige wähematki parandust läbi wiia. Rahwusline rõhumine aga on kodanlises korras paratamata nähtus, ja rahwauseküsimustgi lahendada wõib ainult proletaarne rewolutsioon. Majanduslise kriisi lahendamisest ja tööliste olukorra parandamisest ei wõi kodanlise korra juures juttugi olla. Töölistel on uue walitsuse poolt ainult oma olukorra halwenemist ja kodanluse pealtungimist oodata.

Nii näeme, et kodanline walitsus ühtegi rewolutsiooni põhiküsimust Hispaanias lahendada ei suuda, ei wõigi suuta. Ainult wõidukas proletaarne rewolutsioon wõib kõik selle feodaalse prahi ühes kapitalistliku kurnamisega Hispaaniast wälja pühkida ja töörahwa tõsiseks maa peremeheks teha. Ainult proletariaat wõib majanduse lagunemisele lõpu teha, ma-

anduse arenemisele ja Hispaania suurte rikkuste kasutamisele enneolematud väljawaated awada. Ainult proletariaadi diktatuur, see töötawate kih-tide tõsine demokraatia ja wennalik liit wõib lõpu teha imperialistlike riikide ekspluatatsioonile ja rahwuslikule surwele vähemusrahwaste üle.

Kuid selleks, et proletarset rewolutsiooni teha, on waja, et tööliste-klassil oleks teatud ettewalmistus, oleks tarwilised wõitlusekogemused, oleks kõigepealt wõitluses kogenud ja karastatud proletariaadi rewolutsiooniline partei, keda töölisteklass täiesti usaldada wõib ja usaldab, kes oma ümber töölisteklassi paremad esindajad koondaks. Milline on siin Hispaania proletariaadi seisukord, millised tema wõitlusekogemused minewikus ja wõitlusewõime käesolewal silmapilgul, sellest järgmisel korral.

A. Hansow

Lenina õpetus proletarset rewolutsioonist

Kapitalismi küpsus proletarsetks rewolutsiooniks

Enne kui waadata, kuidas sünnib nende ülesannete teostamine, mis proletarset rewolutsiooni ees seisawad, enne kui waadelda missugused jõud rewolutsiooni läbi wiivad jne, tuleb peatuda mõnel teisel küsimusel, et täielikumalt välja selgitada Lenina seisukohta proletarset rewolutsiooni objektiivsete eelduste suhtes. Esimeses järjekorras tuleb peatuda küsimusel, kuiwõrd kapitalism on küps proletarsetks rewolutsiooniks ja mis on selle küpsuse mõõdupuuks ehk kriteeriumiks.

Sotsiaaldemokraadid toowad selleks, et õigustada oma kontrewolutsioonilist tegewust, muu seas järgmise „wastuwäite“ proletarset rewolutsiooni wastu ette: Muidugi — räägiwad sotsid —, sotsialism on millalgi paratamata, sest ajalooline arenemine wiib selleni, kuid... see aeg on mägede taga. Praegu ei saa sotsialistlisest pöördest juttugi olla, sest walmistawad jõud ei ole selleks weel küllalt arenenud. Kapitalism ei ole küps sotsialistlikeks rewolutsiooniks, sellepärast tuleb proletariaadil wõimuwõtmisega oodata ja igatpidi kaasa aidata walmistawate jõudude (kapitalistlike muidugi) arenemisele. Siit järgneb juba üsna loogiliselt nõudmine, et proletariaat elagu kapitalistidega rahu, s.o. lasku end ilma wastupanekuta niipalju kurnata, kui kapitalistidel „walmistawate jõudude arendamiseks waja läheb“. Streigid, näiteks, halwawad walmistawate jõudude arenemist, sellepärast — maha streigid, elagu „tööstuserahu“! Ja edasi: kommunistid, kes organiseeriwad hulkasid rswolutsiooniks, kes kutsuwad töölisi üles wõitlema oma seisukorra parandamise eest jõuga, takistawad sellega kapitalismi küpsemise protsessi „wägistawad“ ajaloo „loomulikku“ käiku, „prowotseeriwad“ proletariaati enneagsele väljaastumisele jne, jne..

Järelikult — maha kommunistid! Seina äärde needsinatsed tööliste klassi waenlased! Elagu ristisõda Nõukogude Liidu vastu!

Ent jätame sedakorda kõrwale sotsiaalfaschistide praktilise poliitika. Meid huwitab praegu kõigepealt selle teoreetiline põhjendamine.

Nii siis, walmistawad jõud ei ole sotsialistlise ühiskonnakorra maksmapanemiseks weel küllalt arenenud. Kapitalism ei ela weel praegu oma wiimast ajajärku, nagu kirjutas Lenin, waid tal seisab ees weel pikk eluiga — „ultraimperialismi ajajärk“ (Kautsky).

Peale imperialistlist sõda ajakohastasid sotsid oma teooriat ja weeretasid kõik süü sõja peale. Selle ajakohastatud teooria järele olnud enne imperialistlist sõda walmistawad jõud mõnel eelisel kapitalistlisel maal tõesti niikaugele arenenud, et sotsialistline rewolutsioon wõimalik oleks olnud. Kuid tuli sõda ja häwitas tuntawa osa walmistawatest jõududest ära, nii et praegu rewolutsioon ikkagi wõimalik ei ole. Et lugejal ei pruugiks meid sõna pealt uskuda, toome paar wäikest wäljawõtet tuntud wähemlaste kirjutustest.

„Meie teame — kirjutab wähemlane Liber —, et tulewikus on sotsialism mõõdapääsematu, kuid teel sellele sotsialismile paistawad *sõjaaja* poolt loodud seisukorra mõjul pettepildid. Juba Wenemaa rewolutsiooni esimestest päewadest peale olid mul selged sõja poolt esilekutsutud mädanewa lagunemise jooned, ja wilkuwad sootulukesed ei paistnud mulle mitte ainsakski hetkeks rewolutsiooniliste tuletornidena“.

Peale niisugust äärmist kontrewolutsioonilist wene rewolutsiooni hindamist teeb see isand järgmise kategoorilise järelduse:

„Kõigest sellest, mis ma ütlesin, on selge, et *sotsialismi praegu ellu wiia ei saa*“.

Teine wähemlane, D. Dalin, arwas isegi wälja, palju kapitalismil weel elupäewi üle on jäänud. Meie ei tea, missugust meetodit see auwäärt „teoreetik“ oma wäljaarwamiste juures tarwitas, kuid selle „uurimisetöö“ tulemus on igale terwemõistusega inimesele igatahes enam kui üllataw. Nimelt: Wenemaal ei tulewat sotsialistline rewolutsioon „*mitte warem kui 200* (loe: **kahesaja** — P. M.) *aasta pärast*“. (Siin ja ka ülewalpool minu sõrendus — P. M.)

Nende ridade õige tähendus saab täiesti selgeks alles siis, kui meelde tuletame, et need on kirjutatud mitu aastat *peale* oktoobrirewolutsiooni. Esimesel silmapilgul paistab see wast uskumatu olemat, kuid tõepoolest pole siin midagi imestamisewäärilist peale seda, kui kuulsime, millise hindamise andis wähemlane Liber oktoobrirewolutsioonile. Kui kõik Oktoobri saawutused on waid „wilkuwad sootulukesed“ ja „pettepildid“, siis, arusaadawalt, tuleb weel oodata, kuni algab „õige“ sotsialistline rewolutsioon. Kuid oktoobrirewolutsiooni hindamise juures peatame pikemalt allpool, praegu aga läheme küsimuse juurde niiütelda rahwuslises ulatuses.

Sotsialistline rewolutsioon ei ole praegu wõimalik — räägiwad sotsiaaldemokraadid. „Rewolutsioon areneb“... „rahwuswahelise rewolutsiooni arenemine, mida meie ette ütlesime, läheb edasi“, — kirjutas Lenin. ...„imerialism, — kirjutab sm. Stalin, — wiis mitte ainult selleni,

et rewolutsioon on *praktiliselt mööda pääsemata*, waid ka selleni, et tekkisid soodsad tingimused *otsekoheseks tormijooksuks* kapitalismi kindlustele“. (Minu sõrendus — P. M.).

Ei sünnitaks mingisuguseid raskusi tuua terve rida wäljawõtteid, kus Lenin, Stalin ja teised enamlased otsekohe kirjutawad, et sotsialismi teostamine ei ole enam kauge tulewiku ülesanne, waid tänapäewa küsimus, tänapäewa ülesanne. Kuid meie arwates näitawad needki paar wäljawõtet, mis ülewaltpool tõime, küllalt selgesti, kuiwõrd lahkuminewad on sotside ja kommunistide waated selles, nagu ka kõigis teistes põhiküsimustes. Et sotsid endid ikka weel marksistideks nimetawad ja oma wäidete tõenduseks Marxi ja Engelsi kirjutustest wäljawõtteid toowad, siis peatame paari sõnaga marksismi alusepanijate waadete juures.

Nagu teada, ootasid Marx ja Engels sotsialistlise rewolutsiooni algust möödunud aastasaja keskel. Muidugi eksisid nad, sest: „oma majanduslise arenemise poolest ei olnud mandrimaa siis weel kaugeltki küps kapitalistlise walmistusiwiisi kõrwaldamiseks: „Imperialistline reaktsioon 1851. a. andis uue tõenduse proletaarsete püüete küpsusetusest sel ajal“, — kirjutas Engels parkümmend aastat peale 1848. a. rewolutsiooni. Marx ise kirjutas selle ajajärgu kohta muuseas järgmist:

„Niisugusel üldisel õitseajajärgul, mil kodanlise ühiskonna walmistawad jõud niiwõrd hoogsalt arenewad, kuiwõrd seda kodanlise korra tingimused üldse lubawad, ei wõi rewolutsioonist, sõna tõsisel mõttes, juttugi olla“. (Marx „Klassiwõitlus Prantsusmaal“).

Kuid täiesti ekslik oleks arwata, et Marx ja Engels proletaarse rewolutsiooni määramata aja peale edasi lükkasid. Hoopis wastupidi. Nad lugesid rewolutsiooni wõimatuks *ainult niikaua*, kuni kestab kapitalismi tormikas arenemine, kuni kodanlused walmistuse wahekorrad soodustawad walmistusliste jõudude arenemist.

Rewolutsioon, kirjutab Marx, „on wõimalik ainult niisugustel ajajärgudel, mil *mõlemad faktorid, uuemad walmistuslised jõud ja kodanlised walmistusewormid*, oma wahel wõitlusesse satuwad... *Uus rewolutsioon on wõimalik waid pärast uut kriisi, kuid selle eest on ta ka sama paratamatu, nagu see wiimanegi*.“ (Sealsamas. Marxi sõrendus. — P. M.).

Nagu näeme, sidus Marx proletaarse rewolutsiooni praktilise teostamise wõimaluse kapitalismi majandusliste kriisidega, Marxi-Lenini õpetuse järele on rewolutsiooniline kriis, millest wälja kaswab rewolutsiooniline situatsioon, wõimalik ainult kapitalismi majanduslise kriisi, imperialistlise sõja jne tagapõhjal. Ja teisiti ei wõi see ollagi, sest majanduslised kriisid, olles walmistawate jõudude ja walmistusliste wahekorrad wasteuolu wäline awaldus, paiskawad segi kogu kapitalistlise walmistuse süsteemi, näitawad, et olewad walmistuslised wahekorrad enam ei wasta, s.o. walmistawate jõudude arenemist takistawad, ja et need wiimased uusi, ühiskondlustatud walmistamiseworme nõuawad. Ühesõnaga, kapitalismi majanduslised kriisid näitawad, et walmistuse ühiskondlise iseloomu ja eramajanduslise omamise wormide wahel on teraw wasteuolu, mis wõib lahendatud saada ainult eraomanduse kaotamisega wal-

mistamisabinõude peale, s. o. sotsialistlise rewolutsiooni teel. Sellepärast on majandusliste kriiside sügawus, wältawus ja ulatawus üheks peatundemärgiks, mis näitab kuiwõrd kapitalism on küps sotsialistlikeks rewolutsiooniks. Et see tõesti nii on, näitab pealiskaudnegi pilk kriiside ajaloole. Kui esmalt kriisid osalised olid, kiiresti möödusid ja pikemate waheaegade järel kordusid, siis süwenewad ning tihenewad kriisid sedamööda, kuidas kapitalism areneb ja küpseb, wõtawad ikka laiema ja laiema ulatuse, muutuwad sõna tõsisemates mõttes üleilmseteks, pikaajalisteks, ning haarawad erandita kõik walmistuseharud.

Peale imperialistlist sõda näeme veel hoopis uut nähtust. Kui waremalt kriiside eel käis üldine tõusuajajärk, siis sõja järel imperialism seda enam ei tunne. Ka siin wahelduwad kriisid ja tõusud, kuid see tõus on osaline, nõrk, wäeti ja kiiresti mööduw. Teiste sõnadega, praegu wahelduwad kriisid ja tõusud nagu waremgi, s.o. tsükliline arenemine maksab praegugi, kuid see kõik sünnib üleüldise, kroonikalise kriisi tagapõhjal. Kapitalismi ajutine stabiliseerumine ei toonud endaga kaasa üleüldist õitseajajärku, nagu ootasid sotsiaaldemokraadid. Hoopis selle wastu, peale mõneaastast elawnemise ajajärku, algas ennenägemata wõimjas järjekordne kriis, mis mõnel maal hakkab ümber kaswama rewolutsiooniliseks kriisiks. Ja just see wiimane, praegu wältaw kriis on paremaks näiteks, kuiwõrd aluseta on kõik need „ultraimperialismi“ ja „organiseeritud“ kapitalismi teooriad, mis sotsid wälja mõtlesid ning mida, muuseas, omaks wõtsid ka meie parempoolsed oportunistid, eriti sm. Buharin.

Sotsid armastawad Engelsit tsiteerida, seawad teda wahest isegi Marxiga wastamisi jne. Et näidata kuidas need „kahmarksistid“ Engelsit wõltsiwad, toome wäikese wäljawõtte tema kirjutustest 1884. aastast. See wäljawõte näitab küllalt selgesti, kuidas Engels kapitalismi tulewikku hindas ja kuiwõrd geniaalselt ta niisuguse ajajärgu kätte jõudmist ette nägi, millist kapitalism praegu läbi elab.

... „Üleilmne õitseajajärk — kirjutas Engels —, mis harilikult kriisi eel käis, ei tule ikka veel; aga kui ta enam üldse ei tule, siis muutub kroonikaline seisak, mis lubab waid tähtsuseta kõikumisi, praeguse aja tõostuse normaalseks nähteks“.

Niisugune kroonikaline seisak oli tundmatu klassikalise kapitalismi ajajärgul. See on kapitalismi wiimase, imperialistlise ajajärgu saawutus, mida Lenin karakteriseeris kui „mädanewat ja wäljasurewat kapitalismi.“ See on kapitalismi seisukord proletarise rewolutsiooni eelõhtul, õigem ajajärgul, mil proletarised rewolutsioonid juba on alanud, kus üks kuuendik terwest ilmast juba sotsialismi esimesesse ajajärku on astunud ja praegu lõpule wiib uue ühiskonnakorra majanduse alusmüüri ehitamist. Ei ole mingit kahtlust, et just edukas sotsialismi ehitamine esimesel proletariaadi diktatuuri maal on kapitalismi üldise kriisi üks peapõhjus.

Kuid täiesti wale, Marxi-Lenini õpetuse lausa oportunistline wassimine oleks, kui me ütleksime, et kapitalism, nende sisemiste wastuolude mõjul, mis pesitsewad ta majanduses ja eriti terawaks muutuwad imperialistlisel ajajärgul, iseenesest, automaatselt kokku langeb. Kui terawad need wastuolud ka ei oleks, kui sügawalt ja wõimsalt kriisi palawik ka-

pitalistlist süsteemi ka ei wapustaks, kapitalistid leiawad sealt ikkagi, ning peajasjalikult just töolisteklassi arwel, mingisuguse wäljapääsu, kui neid seal juures ei takistata, kui *proletariaat oma aktiivse tegewuse kaudu kapitalistlist wäljapääsu kriisist wõimatuks ei tee*. Igast kriisist, kirjutas Lenin, on kaks wäljapääsu teed: kapitalistline ja proletaarne — rewolutsiooniline. Muidugi on kapitalistline wäljapääs ainult ajutine, s.o. wastuolud, mis kriisi esile kutsusid, ei saa lõpulikult lahendatud. Enamweel, uued wastuolud süwenewad ja laienewad, kuid wäljapääs on selleks korraks ikkagi leitud ja leidub edaspidigi, kui proletariaat majanduslist kriisi ei muuda rewolutsiooniliseks kriisiks, millest wälja kaswab otsekohene rewolutsiooniline situatsioon, s.o. niisugune olukord, kus objektiivsed eeltingimused sõjariistus ülestõusuks täiesti walminud on.

Tähendame siin mööda minnes, et marksismil on üldse wõõras passiivne, tegewuseta *ootamine*. Juba oma teesides L. Feuerbachi üle, kirjutas Marx:

„Filosofid waid nii ehk teisiti *seletawad ilma*, kuid asi seisab selles, et seda *muuta*“. (Minu sõrendus — P.M.). Muuta ilma wõiwad inimesed aga ainult siis, kui nad oma aktiivse tegewuse abil mõjuwad nähtuste ja protsesside peale. Rääkides ühiskondlistest protsessidest, ei tule minutikski unustada Engelsi sõnu, et *inimesed ise teewad oma ajalugu*.

Sotsid jutlustawad, et proletariaadil tuleb oodata, kuni kapitalism sotsialismiks küpseb. See pole kaugeltki juhusline, üksik nõudmine, waid järeldub täiesti sotside üldisest ilmawaatest. Wahetades dialektilise materialismi Kanti eklektilise filosoofiaga, ütlewad sotsiaalfaschistid loomulikult lahti ka ülewalpool nimetatud marksistlise filosoofia põhinõudmisest ja seisawad täiesti objektiivistisel seisukohal. Nende ilmasuhtumine on passiivne, waatlew (beschaulich) ja, kui niisugune, on ta reaktiooniline, sest ta kisub teaduslise mõtlemise selle kõrgemalt astmelt *tagasi* madalamale, marksismi eelsesse ajajärku.

Need on sõnakõlksud hulkade tarwis. Sotsiaalfaschismi juhid on aga tegelikult mitukorda reaktioonilikumad. Need isandad ei lepi muidugi ainult „waatlemisega“ ja „ootamisega“. Hoopis selle wastu, nad *tegutsewad* wägagi aktiivselt, roniwad kas nahast wälja, et *päästa ja terwendada kapitalismi*, et aidata kodanlusel leida kriisist *kapitalistlist* wäljapääsu. Sotside tegewus, algades imperialistlisest sõjast peale, annab selleks küllalt selge pildi, et meie nüüd otsekohe wõime ütelda: sotsiaaldemokraatia on muutunud täiesti kodanliseks parteiks. Kui enne imperialistlist sõda sotsiaaldemokraatia enesest rewisjonistlist töolisteparteid kujutas, siis on nüüd wahekorrad täiesti selgunud, rewisjonism on arenenud oma loogilise lõpuni ja muutunud imperialistlise ajajärgu, mädanewa kapitalismi ajajärgu suuremaks kodanliseks parteiks, kes oma, weel järelejäänud, sidemete kaudu töolistehulkadega proletariaati tagasi püüab hoida aktiivsest, rewolutsioonilisest wäljaastumisest, et kuidagi weel pikendada *kapitalismi* eluiga. Sotsid wai kiwad surnuks, et Marx „Kommunistlises manifestis“ otsekohe kirjutas, et kodanlus „ei tagunud walmis (ausschmieden) mitte ainult sõjariistad, mis talle lõpuks surmawa hoobi annawad, waid et ta kaswatas ka inimesed, kes neid sõjariistu juhiwad, — s. o. praeguseaja töölisel — proletarlastel“.

Sotsid seletawad, et imperialistline sõda häwitas hiiglahulga walmistawaid jõude ja sellepärast ei ole sotsialistline rewolutsioon wõimalik. Kui wõrd aluseta on niisugune wäide, näitab küllalt selgesti praegu wäl-taw üleilmne majandusline kriis. Et Marxi õpetuse järele kriisi põhju-seks pole mitte walmistawate jõudude madal tasapind, waid see asjaolu, et need on liiga kõrgele arenenud, et kaupsid walmistatakse rohkem, kui leidub ostujõulisi tarwitajaid, seda tõsiasja ei suuda sotsid kuidagi kinni katta, missuguseid uulitsakunstniku wigurisi nad ka ei teeks. Marx oma „Kommunistlises manifestis“ kirjutas kapitalismi majandusliste krii-side põhjuste kohta sõnasõnalt järgmist:

„Korruga langeb ühiskond mõneks ajaks tagasi barbaarsesse seisu-korda; wõib mõelda, et nälg ehk üleüldine purustaw sõda on wõtnud talt kõik elulised tarbed: tööstus ja kaubandus nagu häwineks — ja mis-pärast? *Sellepärast, et ühiskond on liiga tsiwiliseerunud, sellepärast, et ta kaubandus ja tööstus on liiga kõrgele arenenud*“. (Minu sõrendus — P. M.).

Muidugi ei eitanud Marx ja Lenin sõdade suurt tähtsust. Wastu-waidlemata tõsiasi on, et wiimane, imperialistline ilmasõda pani aluse kapitalismi üldisele kriisile. Ent ei tule ka unustada, et nimetatud sõda ise oli „ilmamajanduse walmistawate jõudude kaswu ja selle majanduse riikliste piiritõketewahelise terawa vastuolu otsekoheseks tagajärjeks“ (K. I. programm J. Anweltsi tõlge, lhk. 3). Ilmasõda ja üleüldine kapita-lismi kriis ei teinud sotsialistlist rewolutsiooni mitte wõimatuks, nagu räägiwad sotsiaalfaschistid ja wene wähehlased, waid „käsitasid ja tegid selgeks, et kapitalistlike ühiskonna sees juba walminud on sotsialismi eeldused, et ühiskonna kapitalistlike kest juba wäljakannatamata kõi-dikuks on saanud inimsoo edaspidisele arenemisele, et ajalugu päewa-korda paneb kapitalistlike ikke rewolutsioonilise kukutamise ülesande“. (Sealsamas).

Kõike seda ei olnud weel minewa aastasaja wiiekümmendatel aas-tatel, kui Marx ja Engels sotsialistlist rewolutsiooni ootasid. Ja mitte ainult majanduslised eeltingimused polnud siis sotsialistlikeks rewolutsioo-niks walmimata, ei olnud sel ajal weel wäljakujunenud ja küpsenud ka uus, wõimuwõttew klass. Proletariaadil alles tekkis enesest, kui klassist, arusaamine. Ta oli wäiksearwuline, nõrgalt organiseeritud, wäheste wõit-luste kogemustega ja — mis peaasi — tal ei olnud weel kindlat, distsi-plineeritud, korraldatud ja ühtlast poliitilist parteid, kes suuteline oleks olnud rewolutsioonilist liikumist juhtima. Pole siis imestada, et tööliste-klassi rõhuw enamus oli wäikekodanluse mõju all ja käis selle jälgedes. Täiesti õieti tegid Marx ja Engels siit järelduse, et rewolutsiooni esimene järk on lõppenud.

Sellest ajast on möödunud üle kaheksakümne aasta. Nüüd pole walminud mitte ainult majanduslised eeltingimused rewolutsiooniks, waid ka rewolutsiooni läbiwiidaw jõud. Proletariaadil on oma kindel rewolut-siooniline partei, kellel on rikkalikud wõitlusekogemused ja, mis eriti tähtis, igakülgset läbitõõtatud, praktilises wõitluses järeiproowitud, enam-line, leniniline rewolutsiooni-teooria. Kui siiski nurja läks, näiteks, Sak-samaa rewolutsioon, siis peasjalikult sellepärast, et suur enamus töölis-

test veel siamaani sotsiaaldemokraatia mõju all on. Sellepärast on kommunistide parteide üks peaülesanne sotsiaaldemokraatiat, kui lausa kodanlist parteid, paljastada, temaga halastamata, järjekindlat võitlust pidada ja tööliste klassi enamust kommunismi lipu alla võita. Selles on praegu rewolutsiooni pant, sest *objektiivsed* eeltingimused sotsialistlikeks rewolutsiooniks on *täiesti walminud*. Ja kui mõned maad ongi suhteliselt vähem arenenud, kui seal ei jatku „kultuurat“ ja „tsiwilisatsiooni“ sotsialistlike korra maksma panemiseks, siis ei tähenda see veel, et nende maade proletariaat niikaua ootama peab, kuni kapitalistid selle „kultuura“ ja „tsiwilisatsiooni“ loowad, nagu soowitawad sotsiaalfaschistid II Internatsionaalist. Enamlased wastawad selle soowituse peale järgmiste, sm. Lenini sõnadega:

„Kui sotsialismi maksmapanemiseks wõetakse teatud kultuuralist tasapinda (ehk küll keegi ütelda ei tea, missugune see teatud „kultuuriline tasapind“ on), siis mispärast ei wõi meie esmalt, rewolutsioonilisel teel, algada selle teatud tasapinna eeltingimuste wõtmisega ja pärast juba, tööliste ja talupoegade wõimu ja nõukogude korra alusel edasi liikuda, järele jõuda teistele maadele.“ (Lenin. Kirjat. wenek. kogu XVIII köide, lhk. 119.)

Et seda tõesti wõib, näitab meile praktiliselt edukas sotsialistline ehitusetöö Nõukogude Liidus. Wabanenud kapitalismi köidikutest, käiwad endise mahajäänud Wenemaa töölised ja töötaw talurahwas selle wahemaa, mille käimiseks kodanlusel oleks kulunud vähemalt sada — sadawiiskümmend aastat, kümme korda lühema ajaga ära.

Esimene proletariaadi diktatuura maa näitab niisuguseid temposid nii majanduslisel kui kultuurilisel wäerinnal, milliseid kodanlus isegi ette kujutada ei osanud, rääkimata siis nende praktilisest teostamisest.

Üleilmne rewolutsioon ja rewolutsioon ühel maal

Kas proletaarne ehk sotsialistline rewolutsioon on wõimalik ühel maal?

Pisut nagu imelikult kõlab niisuguse küsimuse ülesseadmine peale oktoobrirewolutsiooni. Tõepoolest, kuidas wõib veel praegu, mil seisame sündinud tõeasja ees, mil küsimus praktiliselt lahendatud, waielda selle üle, kas sotsialistline rewolutsioon on wõimalik ühel maal wõi ei. See oleks täiesti rumalus, tühl ajaraiskamine, keskaegne scholastika ja kõik, mida soowite, kui mitte küsimus sotsialistlike rewolutsiooni wõimalusest ühel maal nii tihedalt seotud ei oleks oktoobrirewolutsiooni *iseloomu* hindamisega.

Asi on nii, et kes peale oktoobrirewolutsiooni eitab proletaarse rewolutsiooni wõimalust ühel maal, peab paratamatult eitama ka oktoobrirewolutsiooni sotsialistlist iseloomu. Ja ümberpöörult, kes eitawad oktoobrirewolutsiooni sotsialistlist iseloomu, ainult need wõiwadki rääkida, et sotsialistline rewolutsioon ei ole wõimalik ühel maal. Kas on oktoobrirewolutsioon oma iseloomu poolest sotsialistline ja kui nii, siis

on küsimns otsustatud ja waielda pole ei millegi üle, wõi — sotsialistline rewolutsioon ei ole wõimalik ühel maal ja siis, loomulikult, ei elanud me oktoobris 1917. a. läbi mitte proletaarse, sotsialistlise, waid omapärase kodanlik-demokraatlise rewolutsiooni.

Nii seisab ja ainult nii wõibki seista see küsimus praegu, peale oktoobrirewolutsiooni.

Wõib olla ei oleks isegi niisuguses läbilõikes selle küsimuse peale tarwis pikemalt peatuda, sest igal arusaajal töölisel ja talupojal on wastuwaieldmata selge oktoobrirewolutsiooni sotsialistline iseloom. Seda ei eita ka Nõukogude Liidu otsekohesed waenlased — imperialistid. Kuid mis isandale ei kõlba, see on ta koerapoistele maiusroaks. Sel ajal kui kodanlus otsekohe wälja ütleb, et ta Nõukogude Liitu sellepärast wihkab, et seal sotsialistline ehitustöö hoogsalt edeneb, teewad sotsid kawala näo ja seletawad töölistele, kes nende wõrgust weel wabaneda pole suutnud, et waadake, meie wõitleme Nõukogude Liidu wastu sellepärast, et seal walitseb puht *kapitalistline* kord... Lugejal ehk tõuseb kahtlus, kas meie wast ei liialda ja sotside sõnu ei wõltsi. Kellel niisugune kahtlus tekib, wõtku waewaks ja lugegu läbi Sassamaa sotsiaaldemokraatide wiimase parteipäewa materjalid. Seal leiab ta muuseas ühe sotsiaaldemokraatlise partei aktiivse tegelase kõnest järgmised sõnad: „NSW Liit on *kapitalistline* riik. Nende „pjätiletka“ pole muud kui *kapitalismi esialgse kuhinemise* ajajärk“. (Minu sõrendus. Tsiteerin. peast — P. M.)

Muidugi ei mõtle me siin sotsiaalfaschistiga waidlema hakata. Me peatume selle küsimuse peal pikemalt ainult sellepärast, et sotsid ja nende mõtteosalised, trotskistid, sotsialistlise rewolutsiooni wõimalust ühel maal eitades, oma wäidete kinnituseks wäljawõtteid toowad Engelsist ja — Leninist.

Ja tõepoolest Engelsil ja Leninil leidub niisuguseid lauseid ning ridu, kus räägitakse, et sotsialistline rewolutsioon wõib wõita waid üleilmnes ulatuses. Kõigil on teada see koht „Kommunismi põhimõtetest“, kus Engels kirjutab:

... „Suurtööstus sidus juba sellega, et ilmaturu löi, üksteisega niiwõrd kõik rahwad maakeral, eriti tsiwiliseeritud rahwad, et igaüks neist sellest oleneb, mis teise juures walmistatakse... Sellepärast ei saa kommunistline rewolutsioon mitte ainult natsionaalne olema, waid läheb läbi ühel ajal kõikidel tsiwiliseeritud maadel... Ta on üleilmne rewolutsioon ja sellepärast saab tal olema ka üleilmne tegewusala.“

Lenin kirjutas selle küsimuse üle esimese wene rewolutsiooni kohta muuseas järgmist:

... „Proletariaat wõitleb juba (s. o. kui kodanline rewolutsioon läbi läheb — P. M.) demokraatliste wõitude eest, sotsialistlise pöörde eesmärgil. See wõitlus oleks wene proletariaadil üksi peaaegu lootusetu ja ta lüüasaamine oleks... paratamatu... *kui mitte* wene proletariaadile äbiks ei tuleks *euroopa sotsialistline proletariaat*“. (Len. wenek. kogut. V k., lhk. 452.)

Nagu neist wäljawõtetest näha, ei pidanud Engels minewa aastasaja keskel ja Lenin weel 1905. aastal sotsialistlise rewolutsiooni wõitu ühel

maal võimalikuks*). Tõsi, Lenin ei pane küsimust just kategeooriliselt üles, vaid kirjutab, et wene proletariaadi wõitlus oleks *praegu* lootusetu, kuid üldine mõttekäik on siiski niisugune, nagu ülewalpool tähendasime. Engels kirjutab aga otsekohe, et kommunistiline rewolutsioon algab, ehk läheb läbi ühelajal kõikidel tsiwiliseeritud maadel.

Hoopis teisiti seab Lenin küsimuse üles imperialistilise sõja ajal. Siin seisab ta juba täiesti sellel seisukohal, et sotsialistiline rewolutsioon võib wõita ühel maal:

„Majanduslise kui ka poliitilise arenemise ebatasasus on kapitalismi wastuwaidlemata seaduseks. Siit järgneb, et sotsialismi wõit on võimalik esialgu wähestel ehk isegi ühel, üksikult wõetud kapitalistilisel maal.“ (Lenin, kirjat. kogu XIII k., lhk. 133).

Ja edasi, kui Lenin siin kirjutas, et sotsialism *wõib* wõita esialgu isegi ühel maal, siis hiljem kirjutas ta otsekohe, et sotsialism *ei wõi* wõita kõikidel maadel ühel ajal:

„Kapitalismi arenemine sünnib mitmesugustel maadel kõrge-
mal määral ebatasaselt... Siit tuleb paratamata järeldus: sotsialism *ei wõi ühel ajal wõita kõigil maadel*. Ta wõidab esialgu ühel, ehk mõnel maal.“ (Lenin, kirjat. kogu XIV k., 3 wäljaanne, lhk. 325. Minu sõrendus — P. M.).

Millega seletada niisugust „wastuolu“ Lenini waadetes?

Seletataw on see üsna lihtsalt, sest see „wastuolu“ on waid ainult näilikkus, mis tingitud Lenini waadete arenemisest, nimetatud küsimuse peale. Wastuolust wõiwad siin rääkida ainult need, kes mitte midagi aru pole saanud Marxi-Lenini õpetusest. Selleks et mõista õieti Lenini sõnu, tuleb alati meeles pidada, et ta kunagi ei annud üldiseid, abstrakteid määrusi, mis oleksid õiged igal ajajärgul, ja sellepärast tühjad, mitte midagi ütlewad. Lenin pani küsimuse alati konkreetselt üles, arwestades igakord ajaga ja objektiivsete tingimustega. Tal ei olnud marksim mitte surnud täht waid õpetus tegewuseks, ning sellepärast ei kartnud ta mil-
lalgil muuta üht ehk teist tähte marksismis, wahetada mõnda endist tõeks-
pidamist uuega, kui see uus oli õigem uues olukorras, teisel ajaloolisel arenemiseastmel. Nii ka selles küsimuses. Engelsil ja Marxil ei olnud weel selge (ega wõinudki olla) kapitalismi arenemise seadus. Enam weel. Leninil endal ei olnud „see weel 1905. aastal täiesti wälja töötatud. Ta tuli kapitalismi ebatasase arenemise seaduse juurde imperialistilise sõja ajal, s.o. 1915.—16. aastatel.

*) Selle küsimuse kohta kestab juba mõnda aega waielus. Mõned seltsimehed, näit. Gorin j.t. püüdsid tõendada, nagu oleks Lenin juba 1905. a. proletaarsest rewolutsiooni ühel maal võimalikuks pidanud. Meie, nagu seda artiklist näha, seisame teisel seisukohal ja jagame waateid, mida kaitseb sm. Jaroslawski j.t. Peale seda, kui käesolew artikkel, eriti siin puudutatud küsimus, juba walmis oli kirjutatud, ilmus „Bolschewik“ nr. 9 1931. a., kus nimetatud ajakirja toimetuse sm. Jaroslawski seisukoha üldiselt täiesti õigeks tunnistab. Toimetuse märkuses tuuakse kaks wäljawõtet sm. Stalini kirjutustest (meie toome nad tekstis), mis samati tõendawad, et sm. Jaroslawski ja ta poolehoidjate seisukoht selles küsimuses üldiselt täiesti õige on. Loomulikult ei ole meil tarwis oma artiklis mingit muudatust teha, kuiwõrd me Lenini waateid selle küsimuse kohta täiesti õieti edasi anname. P. M.

(Järgneb).

Walge Eesti elupäewadest

Kuna „Klwtl.“ lugejate poolt enam kui ükskord soowi on awaldatud, et Eesti olusid ligemalt walgustataks, siis hakkame selles osakonnas edaspidi korralikult tähelepanekuwäärsemaid andmeid tooma Eesti kodanluse riigi elunähtustest — kodanluse enese ajakirjanduse teadete järele. Andmed on paigutatud järjekorda selle järele, **missugusel kuupäewal** nad walge Eesti lehtedes ilmusid. Kui siis näiteks andmetes loeme, et „Petseri töörahwa majandusline seisukord on nii wilets, et sealt töölised Wiljandimaal käiwad ainult kõhutäie eest tööd mangumas“, siis ei tähenda see, et see wilets **seisukord** ainult wastawa kuupäewa kohta käib, mille all ta märgitud, waid et sellekohane sõnum selle kuupäewa eesti lehtedes ilmus.

M Ä R T S 1931.

1. Kokkuhoidmise sildi all asuti Eestis keskkoolide kokkutõmbamisele.

— Wabariigi walitsus otsustas 7 miljoni krooni wäärtuses terawilja kokku osta. — Arusaadawalt kogub Pätsi-Piiskari-Oina walitsus tagawarasid sõjaks Nõukogude Liiduga.

— Kohtla-Järwe õliwabrikus lõpeb töö tellimiste puudusel.

— Petseri ja saarte töörahwa majandusline seisukord on nii halb, et nad Wiljandimaal ja mujal oma tööjõudu pahatihti **ainult toidu eest** müüa pakuwad.

— Kaitseliidu keskjuhatus koosneb Pätsist, Suursöödist, Sepast, Uibopuust ja Waherist. — Töölised, ärge neid nimesid unustage!

3. Jõudis tagasi Eestisse eesti piirituselaewa kapten Jalakas, kelle laew „Stüt“ N. L. piiriwalwe poolt ühes salakaubaga konfiskeeriti.

— Eesti tehases „Krullis“ lasti wälja esimene Eesti raudteewedur.

— Eesti tuntud töölistetimuk Teemant „seletab“, et piiritusekunin-gate wäljasaatmine riigile tarwiline ei olewat, kuna nende kuuewoodri wahelt kommunismi patsillusi pole leitud.

— Kartserite ehitamiseks ülemaalised reeglid kinnitatud, kartserisi ehitatakse **ka wallamajade** juurde.

— Eesti papid wõtlewad sotsidega noortehingede püüdmisses. Kaarli „koguduse“ juurde asutati „Noorte koondus“, laulukooriga.

Iseasi on muidugi, kas sotsid ja papid töörahwa noorte hulgas pinda leiawad.

— Meremeeste liit ei jõudnud peremeestega palgaküsimuses kokkuleppele.

Selleks, et Eesti meremehed oma majanduslist olukorda parandada wõiksid, on tarwis, et meremeeste liidu juhatusest kõik mustad üle parda heidetakse.

— Põllutööministeerium higistab seitsmekümne seitsmendat rahwahigi, ei saa aga asundustalude elujõuliseks tegemiseks midagi ära teha.

— Eesti papid taowad kiilusi setude ja wenelaste wahahele nende senises ühises kirikus. Ka seegi aitab neid vähemusrahwusi kiiremalt usu köidikutest wabaneda.

4. Eesti kommertspanga puudujääk on 1 miljoni krooni suuruses selgeks tehtud; osanikkudele ja hoiusummade omanikkudele maksetakse 44 prots. „omast“. Kõige raskem on muidugi nende hoiusummade omanikkudel, kelle hoiusummad alla 100 krooni olid; neid wäiksete summade omanikke oli terwelt 46 prots. Riigipangale maksetakse 90 prots. omast tagasi. Pank olla ninali kukkunud tekstiil- ja nahatööstuse raske seisukorra tagajärjel.

— Sotsid on II Internatsionaalile saatnud seletuskirja oma sohielu üle fashistliste põllumeestega, kus nad Eesti põllutööliste seisukorda hiilgawaks ja põllumehi kõige ausamateks perewanemateks on waletanud. Isegi wene wähehlased arwustawad eesti sotse sel puhul.

— „W. M.“ kurdab, et Kuresaares wekslipaber kõige otsitawain kaup on, kolm ajalehte ja „prii“ muusika liuwäljal täitwat linnarahwal leiwa aset, kõik muu kauplus linnas olla hoopis kängus.

Ka maarahwas ei toowat enam midagi turule ega osta ka midagi.

Mujalgi Eestis pole asjad teistsugused.

5. Meremeestel seisab ees kibe wõitlus kodanluse pealetungi vastu, kes laewade palka 1 naelsterlingi wõrd kuus kärpida kawatseb. Meremeeste esindajad teatasid, et nad järelandma nõus ei ole.

— Tartu — Petseri ja Kapla — Wirtsu raudteid ei saadawat rahu puudusel 1931. a. walmis ehitada.

Lori kõik! Kui Londonist kästakse, küll siis raha leidub — esimese töörahwa wabariigi vastu sõjawalmis panna.

— Põllumajandusesaaduste wäljawedu oli 1929. a. 51 miln. krooni, 1930. a. aga 40½ m., 1931. a. jaanuari wäljawedu oli 5,2 miln., 7,2 miln. wastu 1930. a.

— Tartu politsei oksjonitab kingsepanuge, mille hind 1 kop.

— Narwas mõistetakse kohut Männiku üle, kes 1929. a. registree- rimata koosoleku olla korraldanud.

Sest politsei ei unusta...

— „Pwl.“ walab krokodillipisaraid sadade töötatööliste üle, kes wäljamaale põgenenud.

— Keegi leitenant on omale kuuli pähe lasknud.

— Sotsid nutawad töölistewanemate üle, kes nende lahkkel kaasabil lõpuarwed ehk kaagikohtu silmuse saanud. Keegi ei julgawat enam töölistewanema kohale kandideerida. Tööandjad wõtawad töölistelt tööle asumisel allkirju, et nad ametiühisuse liikmed olla ei tohi.

Neid krokodillipisaraid walatakse selleks, et siis juttu teha — „uuest töölistewanemate seadusest“, mille 1. punktis töölistewanemaid kohustatakse eestkätt ettewõtjate huwisid kaitsma. Projekt on muidugi sots-faschistide kätetöö.

— Kalameeste ühingute keskliit on ära lagunenud.

— „Pwl.“ algab nõukogudewastast hoogtööd, tuues prowokatsioonilise juhtkirja „Nõukogude Wene ja sõja hädaoht“. Selles kirjelduses waleatakse Inglismaalt saadud „teatel“, et N. Liit kawatsewat sõda lääne naabriikidega, et N. Liidus antawat sõja ettewalmistuseks rohkem wälja, kui annab ükski teine riik.

6.* Tartu hurra-isamaalased pole 10-aastaste otsimiste peale waatamata leidnud kohta oma kodusõjas langenute mälestussambale, ei linnavalitsus, ei keegi muu **ei anna** oma maad niisuguseks läbipõlenud otstarbeks.

— Sots H. Martinson räägib oma kirjeldustest „meie kaitsepolitseist“.

Meie teadsime senini, et iga eesti sots enese suuremaks „**au**“ **asjaks** peab eesti sandarmi politsei nuhiks olla, aga et sotsidepartei seda faschistide inkwisitsioonibandet oma agentuuriks peab, seda kuuleme nüüd awalikult.

— Tööpuudus on põlewkiwikaewandustes hoogu wõtnud. Maa-alustel töölistel on iseäranis raske seisukord, sotsidegi tunnistusel ei woiwat nad üle 40—50 krooni teenida. Osa töölisi töötab ainult 3 päewa nädalas.

7. Järjekorralise metsapanama arutusel kohtus mõisteti: Orajõe metsaülem — **ametist lahti**, abile — **noomit**, metsnik ja metsawahid **ametist lahti** ja riigi tsiwiilnõudmine 13.571 kr. suuruses rahuldada.

Riigiwargad kuulake: Eesti kohus ütles, et Eestis kümneidtuhandeid riigi raha warastada tohib, karistuseks on halwemal korral — **noomitused ja ametist lahtilaskmised**.

Eesti töörahwa kohtul tuleb **tulise rauaga** seda mädanust rawitsema hakata.

— Narwa linawabriku 1400 töölistel on arstiabi saamiseks bürokraatilised reeglid takistuseks.

Mis see herrastele teeb! Tööloomi ju Eestis tagawaraks küllalt! Las kärwawad!

— Narwa Kreenholmi wabrikus on mitmel puhul tööliste lahtilaskmisi olnud. Mõned osakonnad töötasid 4—5 p. nädalas. Joala osakond töötab 16. märtsist 4 päewa asemel **3 päewa**. Niisuguse tööga ei saa isegi sotside arwates mitte üle 20 krooni (10 rubla) kuus teenida.

Umbes sarnane on olukord ka Narwa kalewiwabrikus.

— Riigi eelarwe arutamisel selgunud, et rida komisjone istumisteks, sõidurahadena jne suurt lisatasu teeniwad. 500 krooni palgaline saab komandeerimise korral weel 45 marka päewas kulurahasid.

— Kawatsetakse ülemuse ees **wäljateeninud** wangidele **paelu** peale õmblema hakata.

Sõda töörahwa wabariigi wastu ligineb. Ja kõrilõikajate bandesid organiseerib eesti kodanlus kõigepealt — wangimajades.

8. Kohtu- ja siseminister (selle raibe nimi on — Niinerson) jäi üpris rahule wangimajades walitsewa „korraga“, eriliselt poliitwangide suhtes.

— Kommertspanga „hooldajad“, 5 meest, on 1½ kuu jooksul oma raske töö eest igaüks 12.000 krooni (6.000 rubla) tasu saanud.

— Tubakaaktsiisi tulud on nowembris langenud 15 prots. wõrd, samuti langewad wiina ja õlle aktsiisi tulud.

— Suurtööstuses jäi — ametlistel andmetel — 1930. a. 2000 inim. tööta, kesktööstuses suluti 15 ettewõtet, kaupasid on tööstusel ladudes 17 miln. krooni eest.

— Tekstiiltööstuses on 1930. a. 1200 in. tööta jäänud.

— Kalleid metalle weeti 1929. a. sisse 734.000 kr., 1930. a. aga ainult 211.000 kr. eest.

— Wiljandimaal on peremehed kokku leppinud lahtilastud sulastele teenistuse tunnistusi wäljaandma hakata.

Sellega on siis Wiljandimaal maatöölilistele **mustad nimekirjad** sisse seatud.

— Remonditöölised teeniwad Narwas 14—30 senti (7—15 kop.) tunnis.

— 57 töolist, kes isegi Eesti seaduste wastaselt wallandati, protsessiwad Rootsi tikustrustiga.

Muidugi tagajärjeta, sest wäliskapital on Eestis püha.

Tallinna töötute koosolek pitsimajas.

— Metsatööl wõib hobusega teenida 3—4 krooni päewas. Kuid sedagi tööd tänawu — ei ole.

10. Raudteelaste keskühingu esindajad andsid teedeministrile mär-gukirja, et raudteeteenijatele töö- ja puhkeajamäärused rikuwad 8-tun-nise tööpäewa seadust, wiies tööpäewa pikkuse weduriteenijatel kuus 496 tunnini, liinitöölistel kuni 16 tunnini päewas.

— 2 kõrgemat Tallinna linnaametnikku altkäemaksude wäljapressi-mise eest 2½ a. ja 1 a. 4 kuuks wangi mõistetud.

11. Riigikogu rahaasjanduse komisjon kärbib uuesti sõdurite toi-dunorme.

Eesti kindralstaabiülem sõitis Riiga, Läti sõjaministrile „külla“.

— Eesti walged lehed teatawad nõorkommunisti laskmisest ja kin-niwõtmisest kapode poolt.

12. Haapsalu linnawolikogu wähenaldas hoolekande krediite.

— 30 prots. toiduainetest Tallinna turul on keemia-bakterioloogia laboratooriumi otsusel wõltsitud, piim on wõltsitud pea 100 prots.

— 1. jaanuarist wähendati Wiljandi tikuwabriku tööpäewi 5-ni nädalas.

— „W. M.“ kurdab, et Wene-Balti laewatehase sissesead weel mitte kõik wanaks rauaks pole määudud.

— Et põllumeestelt raske on lühiajalisi laene kätte saada, kawatsetakse neid pikaajalisteks ümber muuta.

— Eesti-Läti piirikomisjon on peale 11-aastast waewa oma raske töö lõpetanud.

— Sotsid toetasid walitsuses nisutollide tõstmist (enne walitsusse astumist olid nad selle wastu), mis juhitud mõne suurema kaupmehest-wabrikandi ja hallparunite kukru paisutamisele, kuna nad rahwale leiba 1 miljoni krooni wõrd kallimaks teewad. Puhk ja Rotermann teeniwad selle kaudu 3 miljoni krooni aastas.

— Wiljandi kinoomanikud kuulutasid 1. aprillist kinode streigi wälja, maksud olla suured.

— Tallinna sadamas leiawad Nõukogude Liidu kaupade laadimis-töödel 600 töölist tööd, ilma nende töödeta jääksid sinna ametisse ainult 15 wahimeest.

13. Petseri maakonna end. ülemal Beresinil keelati „wihawaenu õhutamise ja rahutuste tekitamise“ pärast Petserimaal elamine. — Teatatakse kahe keskwangimaja wangimehe wangistamisest.

14. Rahukohtuniku otsusega tõstetakse Koplis Pikaiaenu panga nõudmisel parkümmend perekonda uulitsale.

15. Wiljandi tikuwabrikus lühendati töönädal 32 tunnini (teadagi, tööliste kulul).

— Sotside Tallinna peakoosolekul mõisteti sotside liiderite tegewust hukka, neid süüdistati endi põhimõtete mahasalgamises ministrikohtade eest. Hiib kurtis, et peale niisuguseid asju töölistes tema maha lõowad. Must leidis, et 8-tunnise tööpäewa seadusega töölistele prügi silma ajada tahetakse. Metstang kurtis, et reamehi arwustuse eest kommunistideks nimetatakse (sellega neid kapode kätte toimetades), et sotside ninamehed walitsusse läksid pirukalõhna ja suurusemaania sunnil, töölistel sellest mingit kasu ei ole.

— Kiwiõli kaewandustes töötatakse 10 ja enam tunde, ületunde ei tasuta, töölisi nõõritakse igatepidi. Sotsline lehenäru püüab rahwusewaenu eesti ja wene soost tööliste wahele külwata.

16. Ühenduses kommunistlikes tegewuses kahtlustatawate wangistamisega organiseeriwad kapod käsigranatide „leidmisi“, millest siis aja-lehed kõmu teewad.

— Keskwangimaja saapatööstuse juhatajad, kes liiaks warastama hakkasid, olid kohtu all, süüdlased mõisteti — üks — õigeks, teine — teenistusest lahti.

17. Teatatakse töötatööliste juhatuses liigete wangistamisest.

— Teatatakse Tallinna puutööliste ametiühisuse asutamise — koosolekust 15. märtsil. Juhatuses liikmed: J. Kingsmann, J. Kuller, G. Mölder, K. Selm ja Kiiet.

— Piiritusekungas Eerik esineb kohtus waesuseõigusega, kuna protsess mitusadatuhat krooni wälja teeb.

18. Arnold Seina ja Joh. Paju üle kohtuotsus kinnitatud: 8 aastaks sunnitööle „spioneerimise“ eest.

— Türi wabrikus wallandatakse 30—40 töölist.

— Õllewabrikute toodang langenud 25 prots.

— Teated 16. kuup. ärapeetud kindralite koosplekust, — „Wabadusesõjalaste“ Tallinna liidu nime all. 1930. a. on wabadusesõjalased ärajagatud 120 maatükist 108 omale saanud.

1. aprillist lastakse lahti 1900 riigiteenijat, mille juures kõwasti onupojapoliitikat aetakse.

19. Kaitseliidule 650.000 krooni krediiti antud.

— 1929-30. a. jooksul 65.000 protesteeritud weksliomaniku nimekiri ilmunud.

— Piirilaewa „Kõu“ terve meeskond kohtu all. Kaptenile mõisteti 8 kuud peawahti.

Oli ka üks ametlik riigiwaraste ja konderbandi-wedajate kamp.

— Petserimaa tegelasele Mihail Ikonnikowile „ärewust tekitawate ebaõigete teadete“ lewitamise eest — Petserimaal elamine keelatud. Ikonnikow läinud põranda alla.

— Riigistatistika on suure waewaga rahwa-arwu bilansi 2650 inim. juurdekaswuga tasakaalu wiinud.

(Seda „esialgset“ teadet ei ole siia maanigi weel kinnitatud, mis ta wäga kahtlaseks teeb. Toim.).

Kulgu lauawabrik Narwas lõpetas töö, töölised uulitsal.

— Töötatööliste komitee nõuab töötutele kewadepühiks ühekordset toetust.

— Tallinna ühise haigekassa teenijate tööpäewa pikendati tunni võrd.

— Riigikogu rahaasjanduse komisjonis tehakse wastlanalja wangimajas walitsewa korra üle. Dr. Masing saab hakkama ettepanekuga, et „parandamata“ kurjategijad suguwõimetuks tehtaks ehk üldse maha lastaks, nad toowat riigile liig palju kulu.

20. „Päewaleht“ trükib hirmuwärinaga ära SSSR-ist ärajooksnud kulaku hirmu ja õudsuse jutud. See kirjeldus saab alguseks teistele sellesarnastele ka teistes lehtedes.

— „Pwl.“ toob samas lehes prowokatsioonilise kirjutuse Narwa töötute koosolekust, kellele kaposid kallale ässitatakse.

— „W. Maa“ teatel on sotside Tartu maa konwerents oma resolutsioonis otsustanud, „et partei senise taktikaga enam edasi ei saa“, ja nõuab järgmisele konwerentsile ette panna kinnitamiseks „partei üksik-asjalise tööprogrammi, et iga liige teaks, mis meie tahame ja missugune on meie siht“.

Nõnda on siis Tallinna järel ka Tartus sotsidel jalgealune kõikummas. Ja ometi on Tartus alati sotsidel kõige kindlam põhi olnud.

— Tallinna linna stat.-büroo andmetel on linnas käimas elanikkude kokkutõmbamine väikestesse korteritesse, suured korterid jäävad tühjaks, asutakse üksiktubadega korteritesse.

— Järwakandi klaasiwabrikus elavad töölised õredates barakkides mustuses, täitanud ja isegi mätastest koobastes.

— Sindis on $\frac{1}{2}$ aastaga 1300 töolisest ainult veel 700 järele jäänud, teised lasti lahti, palkasid kärbitakse, naistööline saab 1,37 ja meestööline 1,5 krooni päewas.

— Wangimajades on 3300 wangi, kuna ruumi on ainult 2200-le.

21. Riigiteenijad nõuawad riigilt arstiabi korraldamist kinnituseaduste alusel, ja pensioniseaduse korraldamist.

— „Dwigateli“ wabrikut kawatsetakse Saksamaa kapitalile maha müüa. Oksjon on mai lõpule määratud.

— 19. märtsil arutati põllutöoministeeriumi ametniku wõõrandatud mõisate tasusaamise asju, altkäemaksu wõtmist, süüdistataw mõistetati õigeks.

Suured wargad sõidawad ju tõllas.

22. Saapakaupade tollid tõstetakse kahekordseks.

— Kindralite kongress nõuab walitsuselt presidendameti sisseadmist, andes selleks 3 kuud aega ja ähwardades lapuasarnase tegevuse algamisega.

Sotsid meelitawad walitsust, et see kindralisi „korrale kutsuks“, tõepoolest aga pole sotsidel mitte midagi kindralite diktatuuri wastu.

23. Algas tollipanama protsess 9 riigiwarga üle, kellest üks wahi all. Kohtu otsus: 1 süüdlane sai $3\frac{1}{2}$ a. wangistusega ja teine — teenistusest lahtilaskmisega karistatud. Ærimhed, kes altkäemaksu andsid, mõistetati „paragrahwi“ puudusel õigeks.

Nii siis, tõmmaku aga edasi, sest ega §§ juurde ei tehta.

26. Riigikogus toodi ette majanduseministeeriumi eelarwe: 1929-30. a. oli see eelarwe 98 miln., 1930-31. a. — 92 miln. ja tänawu — 85 miln. krooni suurune.

— Eesti panga kattewara on 1928. aastast, mil selle suurus oli 31,5 miljonit, langenud tänawuseks 23 miljoni peale.

— 43 elaniku peale, ka imewad lapsed ühes arwatud, tuleb üks riigiteenija. Kuisuure elanikkude arwu peale Eestis üks nuhk tuleb, seda kahjuks aruannetes ei kirjutata.

— Türi paberiwabrikus kestawad tööliste lahtilaskmised edasi. Sel aastal on juba 100 töolist lahti lastud. Et töölistele palgast ei jatku, siis teewad oskustöölised peale 8-tunn. päewatöö õue peal ületunde. Töölisi tüssatakse, palgaraamatusse märgitakse vähem, kui nad tõega teeninud. Samal ajal, kui töölisi lahti lastakse, suurendatakse meistrite arw 2-he ja 3-e kordseks.

27. Ajalehtede teated põrandaaluse arreteerimisest, keda Alma Puusepaks ja tädi Nellyks hüütakse. Ka wangiwahid Joh. Popp ja Jaan Neumann arreteeriti.

— Eelarwete tasakaalustamiseks müüakse maha 600 riigi tööstuse- ja äriettevõtet.

— Noorsotside „Rünnak“ targutab, et tema „ei teadwat“, kas majanduslise kriisi kõrvaldamine ainult moraalse jõuga võimalik, wõi on selleks ka tööliste klassi organiseeritud, füüsilist jõudu tarwis.

— Kindralite kongressi saatkond: Pitka, Stokholm ja Seimann on riigiwanema Pätsi juures ultimaatumi ära annud. Heatahtlik kõnelus kestnud ligi pool tundi. Päts kinnitas, et „walitsus“ selle ultimaatumi **hea-
tahtlikult** „kaalumisele“ wõtab.

See tähendab, et fashistlise korra teostamine otsustatud on.

— Teated kahe sõduri enesetapmisest Tartus.

29. Noorsotside kongress.

31. Teated sm. Joh. Lauristini (14. märtsil) uuesti wangistamisest, prowokatsioonilisel ettekäändel, et ta: 1. dets. mässumees olnud ja isegi türmist põrandaalustega sidet pidanud.

Weel olla wangistatud kaks (teiste teadete järele — kolm) naisterah-
wast, keda salakorterite pidajateks tembeldatakse.

Trükiwigade parandus

„Klassiwõitluse“ nr. 129-130 s. a., lhk. 13, tuleb kirjatükis „NSWLiidu ühtne rahandusplaan 1931. a.“ esimese absatsi teine lause lugeda järgmiselt: „NSWL majanduses on mõlema majandussüsteemi elemente, kusjuures sotsialistlike olluste ülekaal praegusel momendil juba määratu suur ja sotsialismi võit meie maal on kindlustatud ning küsimus: „kumb-kumba“ meie riigi ulatuses juba lõpulikul otsustamisel on sotsialismi kasuks. 1931. a. põllumajanduse kollektiiviseerimise plaani täitmisega ja kulaku, kui klassi, likvideerimisega on ka põllumajanduses lõpulikul otsustamisel „kumb-kumba“ küsimus“.

Lhk. 16, kolmas absats lugeda järgmiselt: „Kui siia juurde lisada veel ühiskondlustatud, eramajanduslike ja kapitalistlike sektorite üldtoodangute arenemist, mis, näit., tööstuses järgmine on (mln. rbl.)...“

Lhk. 14, 18 rida alt „rahwusega“ asemel lugeda „rahandusega“. Peale selle on kirjatükis veel teisi vähemaid trükiwigu: lhk. 14 — sotsialistlike, peab olema — sotsialistlike; momendid, peab olema — momendid, lhk. 25, 5 rida alt — neist, peab olema — meist jne.

Hind 40 kop.

**ÜK(e)P keskkomitee ja keskkontroll-
komisjoni ühendatud pleenum
Detsember 1930. a.**

RESOLUTSIOONID

- 1) Rahwamajanduse plaani kohta 1931. a. (kontrollarwud),
- 2) Liha ja keeduwiljaga warustamise kohta warustuserahwa-
komissariaadi aruande järele, 3) Tarwitajate-kooperatsiooni
töö kohta Tsentrosojusi aruande järele, 4) Nõukogude
ümberwalimistest.

37 lehekülge.

Hind 35 kop.

PARTEI POLIITIKA ja põllumajanduse kollektiwiseerimisest

- 1) Peapõõritus edusammude tõttu,
- 2) Agrarpoliitika küsimustest NSWLiidus,
- 3) Wastus seltsimeestele kollektiivistidele,
- 4) Põllumajanduse artelli näitlik põhikiri.

68 lehekülge.

Hind 40 kop.

Hoop interwentidele

Kontrrewolutsioonilise organisatsiooni „Insene-
ride organisatsiooni liidu“ (Tööstusepartei)

SÜÜDISTUSAKT.

128 lehekülge.

Hind 60 kop.

Tellige „Külwajast“, Ленинград 31, ул. 3-го Июля 48.